LENİN DESTANI

v. mayakovski

yar yayınları

v. mayakovski

LENİN DESTANI

Yar Yayınları: 103

Şiir Dizisi: 4

Türkiye Yayını:
YAR YAYINLARI
Mayıs 2006-İstanbul

Baskı:
Can Matbaacılık
İpek İşmerkezi
Topkapı-İstanbul
Tel: (0212) 613 10 77

YAR YAYINLARI

Kuruluş: 1972

Yönetim:

Başmusahip Sokağı 10/1 Cağaloğlu-İstanbul

06.34.Y.0159-01

ISBN 975-7530-74-3

Mayakovski

LENİN DESTANI

Türkçesi:
Güneş Bozkaya
Nadiye R. Çobanoğlu

yar yayınları

MAYAKOVSKİ, YENİ BİR DÜNYANIN ŞAİRİ

Mayakovski'nin yarattığı eser, yirminci yüzyılda sanat ve kültürün tüm gelişiminde çok ötelere varan bir etkiye sahip, devasa büyüklükte bir olaydır. Sosyalist sanatın bu önde gelen ustasının bıraktığı miras, lirik şiir ve hicivleri, uzun şiirler, destanlar ve tiyatro eserlerini, nesir denemeleri ve eleştirel makaleleri, öğretici kitaplar ve resimleri içerir. Yine de, Mayakovski'nin gerçek büyüklüğünün nedeni, yaratıcılığının boyutlarında yada hem şiir sanatının gizlerini, hem de sahne yasalarını çok iyi bilmesinde değil, hatta usta bir deneme yazarı gibi kalem ve iyi bir ressam gibi fırça oynatmasında da değil, her şeyden önce milyonların gönlünü kazanmış bir ozan olmasında aranmalıdır.

Birçok kez Mayakovski için "şair-halk savunucusu" denmiştir ve bunda, en azından, yeterince gerçek payı vardır. Yaşadığı zamanın en önemli olay ve sorunlarını ele alan şiirleri, proleter devrimin hazırlanışını ve gerçekleşmesini gören yeni çağın güçlü sesidir. Benzetmelerinin gerçekçiliği, mecazlarının cüretkar yeniliği, şiirsel ritimlerindeki şaşırtıcı güç ve sürükleyicilik, onun eserlerinde, bir siyaset yazarının tutkusuyla çarpıcı bir esini ve özgün duygulandırma yeteneğini birleştirir. Mayakovski'nin şiirinin en belirgin özelliklerinden biri de, kalabalıklara seslenme-

sidir, bu şiirler, doğası gereği, kitleler önünde okunmak için kaleme alınmıştır.

Büyük ölçüde, tüm yaşamının ve çalışmalarının bilançosu olan *Yüksek Sesle ve Dobra Dobra* adlı şiirinde, Mayakovski, kendisi için "ajitatör, yayık ağızlı ring lideri" dedikten sonra içtenlikle ekler: "...güzel sözlerle kulakları okşamaya alışmıştım." Şiir sanatını gerçekten çok iyi bilirdi, dizelerinin tamamı ajitasyon yada hitabet türünden seslenişlere indirgenemez. Aşk itirafları, feryatlar, ıstıraplar, yaslar, acı alaylar ve hoş bir mizah da şiirleri arasında yer alır. Diğer bir deyişle, Mayakovski'nin şiiri yalnızca genelde farklı biçimlere bürünmekle kalmaz, uyumlu, tannan kurgusu içinde zengin bir renk çeşitliliği de gösterir.

Mayakovski'nin şiirsel mantık için benimsediği biçim ne olursa olsun, lirik öğe, eserlerinde belirleyici bir rol oynar. Mayakovski'nin yeteneğinin bu yönü, Sovyet halkının önde gelen bir siması, parlak bir deneme yazarı ve edebiyat eleştirmeni olan Anatoli Lunaçarski tarafından en açık biçimde ortaya konmuştur. 1923 kışında, bir dinletide, Mayakovski'nin *O* adlı uzun şiirini dinleyen Lunaçarski, bu konuda şunları yazmıştır: "Daha önceden de biliyordum, ama bugün iyice ikna oldum, Volodya lirik bir şair, çok ince ruhlu bir lirik şair. Ancak, kendisi bile çoğu zaman anlayamıyor bunu. Hem halkın savunucusu, hem ajitatör, hem de lirik bir şair."

Lirik şiirde, nesnel dünya, genellikle şairin duyguları aracılığıyla dışa yansır: Yaşamın olay ve gerçekleri, bu olayların bıraktığı izler ve yazarın bunlara karşı gösterdiği ruhsal tepkiler biçiminde, duygular aleminde belirir.

Bu özellik, Mayakovski'nin eserlerinde iyice belirgindir. Sınıf savaşı, dış ülkelere yolculuk yada sanat tartışmaları olsun, şairin olaylar ve olgular karşısındaki tavrı,

onu kalemi eline alıp şiir yapısının zorunlu kıldığı eşsiz benzersiz, taklit edilemez buluşların gerektirdiği büyük duygusal güç ve tutkuyla içini dökmeye iter. Böyle eserlerde, yaşamın çeşit çeşit olaylarının muhasebesi, şairin kendi düşünce ve duygularının dışavurumuyla ve yazarın iç dünyasının, "benliğinin" dışa açılımıyla birleşir.

"Zamanım ve ben" -Mayakovski, *Yüksek Sesle ve Dobra Dobra* adlı şiirinin konusunu böyle tanımlar. Bu kelimeler, Mayakovski'nin dizelerinin doğasını, destansı soluğunun ve lirik derinliğinin bileşimini, tüm eserlerinin başlığı olabilecek kadar iyi dile getiriyor.

Her ne kadar çelişkili görünürse de, Mayakovski, şiirlerinde ve halkın önünde yaptığı konuşmalarda, sık sık lirik şiire saldırılarda bulunurdu. *Yıldönümü Şiiri* adlı eserinde, "Lirik şiir çoğumuzu yumuşatıp hamur yaptı," diye yazıyordu. Aşk dizeleriyle, özellikle acı acı alay eder. "İnsanları aşka düşürecek fısıldayan dizeler"in karşıtı olarak, "Denikin'i Oryol'dan kaçıracak gümbürdeyen dizeler"i gösterir. Yine de böylesine tutkuyla karşı çıkışları, lirizmi tümüyle yadsıdığı anlamına gelmez. Aynı *Yıldönümü Şiiri* adlı eserinde, şu itirafta bulunuyordu:

Kahrolası şiir,
inatçı şeydir.
Vardır
ve yok edilemez -bu bir gerçektir.

Mayakovski'nin bazı lirik şiir biçimlerine eleştirel bakış açısının kaynakları çeşitlidir. En başta, ozanın, "eski" lirik şiirin, geleneksel aşk ve doğa konularıyla, yaşam üzerine felsefi esinlenmelerle sınırlı kaldığının bilincine varması gelir. Eski şiir kalıpları, yirminci yüzyılın son derece karmaşık yaşamı içinse çok daha sınırlıdır. Çağdaş insanın duygusal deneyimi ve özel yaşamı, sayısız önemli

tarihsel olayla bağlantılıdır. Yine, Mayakovski'nin lirik şiire saldırısı, onun şiirde öznelcilik ve şevksizliğe karşı ve özellikle ozanların kendi iç dünyalarını ifade etme hakkına sığınarak, çürümüş ruh hallerine yağdırdıkları övgülere karşı protesto niteliğindedir.

Mayakovski, lirik şiirin zamanın taleplerine uymayan ve kendi içsel yapısıyla çelişen sınırlarını zorlama gereksinimi duymuştu. Gerçekten de, çağın "evrensel alıcısı" olarak şiir, yalnızca yeni eğilimleri kayda geçirmekle kalmaz, ayrıca yirminci yüzyılda en geniş anlamıyla büyük tarihi olayların etkisi, tek tek bireylerin yazgısı ve kişilerin özel yaşamı üzerinde toplumsal süreçlerin etkisi de ölçülemeyecek derecede artmıştır.

Mayakovski, ana tema olarak siyasi ve toplumsal gerçekleri işleyen, yeni tip bir şiirin yaratıcısıdır. Mayakovski'nin lirik şiirinde, tarih, politika, aşk ve özel yaşamla ilgili tüm gerçekler, bir arka plan değil şiirsel betimlemenin temel nesnesi, şiirsel düşünüşün ana konusudur.

Yeni çağ, sözlü anlatımda yeni biçimler gerektiriyordu. Yaklaşan toplumsal dönüşümlerin uyandırdığı yoğun duygular nedeniyle, özellikle yirminci yüzyıl başlarında ve devrim öncesi yıllarda, edebiyatın yeni biçimlere bürünüşü ve yeni özellikler kazanışı çok belirgindi. Bu yeni anlatım yolları neler olacaktı? Bu sorunun yanıtı olarak, çeşitli yorumlar getirildi. Bazı yazarlar, yanıtı biçimin egemen olduğu çözümlerde aradılar. Genellikle, yirminci yüzyıl Sovyet edebiyatında, sanatta yenilik iddiası taşıyan, ama hiçbir zaman biçim deneme sınırlarını aşmayan "solculuk" eğilimlerine sıkça rastlanır.

Mayakovski'ye gelince, bu alandaki deneyimi son derece öğreticidir. Şair, önce klasik edebiyatı iyice incelemiş, oradan çıkardığı dersleri kendi şiir arayışına aktar-

mıştır. Özünde, onun bulduğu yenilikler, Rus şiirinin tarihsel oluşumu içinde yer alan, zamanın temel toplumsal olaylarına ve ruh haline had derecede ilgi duymak, militan toplum psikolojisi ve tutkulu halkçılık gibi bazı belli başlı özelliklerin yeni koşullar altında, yeniden canlandırılışıdır. Pek çok Rus nesir ve şiir yazarının, örneğin Puşkin. Lermontov, Derzavin, Nekrasov, Blok, Gogol ve Dostoyevski'nin mirası, Mayakovski'nin eserlerinde dönüşmüş biçimiyle yansır ve canlanır. Şair, sanatının geçirdiği evrimin çeşitli aşamalarında bu klasik eserlere farklı bakış açılarıyla bakmış, hatta zaman zaman olumsuz görüşler de ileri sürmüştür. Ancak, Mayakovski'nin buluşu olan yeniliklerle, Rus klasikleri mirasıyla olan yaratıcı ilişkisi, aslında ayrılmaz biçimde birbirine bağlıdır.

Mayakovski'nin şiirinin en önemli özelliklerinden biri de, büyük toplumsal olaylara, onu, yani yazar Mayakovski'yi kişisel olarak etkileyişleri açısından bakmasıdır.

Örneğin, *Güzel!* adlı şiirinde kendi yazgısıyla devrimin ve ülkenin yazgısının birleşmesinden, yeni yaşamı yaratan kahramanca süreçten söz eder:

Telgraf
telleri gibi uğuldayan,
bu kahramanlık
zamanında,
kalbim
tek bir gerçekle
karşı karşıya.
Savaşçılar ve
ülkem bunu yaratan,
ruhumun en derin
katmanlarında.

Bu kelimelerle Mayakovski, yarattığı estetik sistemin temel ilkelerinden birini dile getiriyor. Bu ilke, kendi benliğiyle halkın ruh hali ve duygularının birleştirilmesidir.

Bir yandan da, ozan kişisel koşullar nedeniyle ön plana çıkan duygularını dışa vurmayı başarır. Bunlar, ruhlara acı veren bir takım çarpışma, çelişki ve mücadelelerle dolu insanlık tarihi selinin bir parçacığı gibi kabul edilen, salt kişisel türden olgulardır.

Diğer bir deyişle, Mayakovski'nin lirik şiiri, olgunluğunun doruğundayken, yine özünde destansı niteliktedir. Birçok kısa ve uzun şiiri, örneğin *Lenin Destanı* ve *Güzel!* için bu böyledir. Bu şiirler, yoğun, ruh yüceltici duygular uyandırır.

Mayakovski'nin eserlerine bu olağanüstü boyutları, bu muazzam gücü ve çekiciliği kazandıran nedir? Bugün farklı ülkelerde, farklı kuşaklar tarafından tekrar tekrar okunan bu dizeleri doğuran, şaire esin kaynağı olan nedir? Yada Mayakovski'nin şiirini besleyen düşünceler ve yaşam kaynağı nelerdir?

Bazıları, şairin büyüklüğünün nedenini anlatım gücünün sağlamlığında ve dokunaklılığında aramak eğilimindedir. Gerçekten de, Mayakovski şiir dünyasının önde gelen ustalarındandır, şiir yazımında devrim yapmıştır. Şiirsel kelime hazinesini genişletmiş, yeni kafiye ilkeleri, yeni ölçüler getirmiş, her cümlenin anlatım gücünü ve algılama kapasitesini arttırmış, şiirlerini basamak biçiminde dizeler halinde yazmıştır. Yine de bu yenilikler, Mayakovski'yi bir yenilikçi yapmaya yetmez. Onun şiire katkısının doruğu başka bir yerde aranmalıdır.

Dünyada köklü toplumsal dönüşümlere neden olan tarihsel hareketler, Mayakovski'nin şiirlerinden kötümserliği, karamsarlığı söküp atmıştır. Sosyalist devrim düşün-

celerinin kabulü, devrimci dönüşümlerin anlamının kavranması, onun eserlerini oluşturan temel etkenlerdir. Buradan yola çıkarak, içsel özgürlüğe varmış, esinlenmiş ve şiirinin doğruluğunu gösteren kanıtları elde etmiştir. Mayakovski'nin asıl önemi, şiirle sosyalist devrim düşüncelerini birleştiren ilk şair olmasından ileri gelir.

Mayakovski'nin şiiri, son derece karmaşık bir evrim geçirmiştir. Hem şairin yöntemi ve biçemi, hem de dünya görüşü değişmiştir. Şairlik yaşamı, 1912'de *Gece* adlı şiirinin yayınlanmasıyla başlamış, yeteneği hemen göze çarpmıştır. Mayakovski'nin ilk şiirlerinde, ritim özellikleri belirgin, benzetmeler çarpıcı, hayal gücü olağanüstü canlıdır. Benzetmeleri alışılmışın dışındadır, tam anlamıyla birbirinden farklı kavramları şiirsel bir bütün içinde birleştirir. Şair tarafından yepyeni bir bakış açısıyla görülen gerçeğin çeşitli parçalarını, şaşırtıcı kesinlikte bir portre halinde, bellekte iz bırakacak biçimde bütünleştirerek gözler önüne serer.

Fakat Mayakovski'nin ilk şairlik yıllarının bıraktığı izlenimler, yalnızca şiir yazma yeteneğinin bu çarpıcı yönleri değildir. Bu döneme ait şiirleri yoğun acılarla, melankoliyle, trajik düşüncelerle doludur. Mayakovski'nin kahramanları aşkta da rahat huzur bulamaz. Çok büyük, çok yönlü bir aşk arar -daha azıyla yetinemezler. Ama aradıkları aşkı bulduklarında yine umutsuz, yine yalnızdırlar. Duyguları incinmiş, özel mülkiyet toplumunun ayakları altında çiğnenmiştir. *Pantolonlu Bulut* adlı şiirinde tutkularının nesnesi, filistence(*) bir refah uğruna onu terk eder. Aynı konu, Mayakovski'nin devrim öncesi şiirinin doruğunu oluşturan *İnsan* adlı şiirde de işlenir. Sevgilisi ikiyüzlüdür, kendini Her şeyin Efendisi'ne satar. Şaire, erkekçe bir metanetle, sonsuza dek acı çekmekten başka

*) **Filisten:** Dar kafalı, sığ düşünceli ve zevksiz kişi.

yapacak birşey kalmaz. Böylesine çirkin bir dünyada sevgiye yer yoktur, der Mayakovski sonuç olarak.

Şairin lirik kahramanı acılarının üstesinden gelmeyi başarır. Halka gider, orada sempati ve destek arar. "Sevecen ve insanca bir tek söz için" ruhunun tüm hazinelerini vermeye hazırdır. Ama, hayal kırıklığına uğrar: Kimse onu anlamak istememektedir. Çevresini "suratsız bir kalabalık" "azgın boğa gibi bir kitle" sarmıştır. "Nasıl köpek oldum" adlı şiirinde Mayakovski, çok grotesk[*] bir tarzda, kahramanının çevresine karşı duyduğu nefreti dile getirir. Umutsuzluktan hayvanca bir öfkeye kapılan zavallı, köpeğe dönüşmüştür.

Mayakovski'nin ilk şiirlerinin kahramanları, kaba ve alaycıdır. "Bazı Günahların Sıcak Dünyası" adlı şiirinde, şair "rublenin gücünü" över, çalışanlara söver, karaborsacı ve üçkağıtçıları göklere çıkarır. Ama tüm bunlar, alaycılıktan başka birşey değildir, aslında şairin yüreği acıyla doludur. Mayakovski alaycı pozlara bürünür, fakat son derece umutsuzdur, yalnızlıktan bezmiştir, kötülüklerle ve küçük burjuva çıkar dünyasıyla çelişkileri onu yıpratmıştır. Ozan, yaşama bu acı bakış açısını yumuşatmaya, uzlaşmaya çalışır. Bir süre sonra şair, bu alaycı pozları bir yana bırakır. Dünya görüşüne ters düşen bu sahte anlatımlardan vazgeçer, insanlara karşı anlayış ve sevgiyle dolu ruhunu ortaya serer.

Şairle çevresi arasındaki çelişki, önce kahramanlarının düşmanca ruh halinde, daha sonraları, çok belirgin bir biçimde, toplumsal görüşlerinde ortaya çıkar.

Mayakovski'nin ilk şiirlerinde, halk lirik kahramana düşmandır. Yaşadığı andan bir yardım ve destek görme-

*) **Grotesk:** Sanatta bir konuyu gülünç, garip ve biraz da kaba bir tarzda ifade etme biçimi.

yen kahraman, bunu gelecek günlerde arar. Bu nedenle, sıklıkla "geleceğin halkına" çağrıda bulunur.

Mayakovski'nin şiirinde toplumsal konuların güç kazanmasıyla çevre imajı da değişir. Şair yaşadığı günde müttefikler arar. Devrimden hemen önce yazdığı *Pantolonlu Bulut* adlı uzun şiirinde bu açıkça belirgindir.

Genellikle, bu yıllardaki estetik görüşlerinin özü, ancak Rus fütüristleriyle olan ilişkisiyle birlikte ele alınırsa doğru anlaşılabilir. Rus fütürizminin, İtalyan fütürizminden pek farkı yoktu, ama kendi içinde homojen olmaktan uzaktı. Mayakovski, kübist-fütürist bir grubun içindeydi. Bu grubun çekirdeğinde, David Buryluk, Vasili Kamenski ve Velimir Hlebnikov yer alıyordu. Her yerde bu grubun içinde görünen, fütürist dergilerde şiirleri yayınlanan, ortak bildiri ve programlara imza atan Mayakovski, fütürizmi ilerici bir olay sayıyordu. O yıllarda, bu kişiler, burjuva sanat ve geleneklerine karşı mücadele eden tek güçtü. O zamanlarda, Mayakovski fütürizmin yaşam, tarih ve sanata karşı öznel ve idealistçe bir tavır takındığını, burjuva toplumunun içinde bulunduğu bunalımdan kaynaklandığını, özünde sözde yenilikçi, sözde devrimci bir sanat eğilimi olduğunu göremiyordu. Yaşama karşı acı bakış açısıyla Mayakovski'nin ilk şiirleri, bunların toplumsal karşı çıkışları ve derin hümanist içeriği, tam bir fütürist çizgi izlemekten uzaktı. Çünkü fütürist şiirsel etkinliğin temel içeriği, yalnızca ortak inançlara karşı herhangi bir şey söyleme isteğinden kaynaklanır. Fütürizmle ilişkileri, kuşkusuz Mayakovski'nin şiirinin evriminde derin izler bırakmıştır, fakat daha sonraki ilerlemenin gösterdiği gibi, bu izlenim sanatının toplumsal ve hümanistçe duygulanmalarını etkileyecek kadar güçlü değildi.

Birinci Dünya Savaşı, birçok sanat ve edebiyat akımı ve okulu için büyük bir sınavdı. Genelde, savaş bunların özünü ortaya koydu, ulusun çıkarlarına ve halkın gerek-

sinimlerine karşı gerçek tavırlarını sergiledi. Birçok büyük olay karşısında, Mayakovski'nin de gözleri açıldı. Özellikle, halkı sayısız acıların uçurumuna sürükleyen monarşi ve burjuva sisteminin tamamıyla çürüdüğünün bilincine vardı. Eserlerinde eleştirel eğilim ağırlık kazandı.

Mayakovski'nin program olarak maksimalist olan şiiri, biçem bakımından son derece yoğun ifadeli, anlatımın final bölümlerinin seslenişinde trajiktir ve şairin yaşama bakış açısında birçok yeni çizginin belirdiğini kesinlikle ortaya koyar. Bu şiirlerde halk kitleleri, yani "sokaklardaki on binler", artık "boyun eğmiş ve uysal" değildir, "ruhları altın madenidir", "dünyanın iletim kayışını ellerinde tutarlar." Şiirsel düşünüşünün, doğruyu bulma çırpınışları ve mecazlarının sağlamlığının ardında, çevresindeki yaşamın uyandırdığı acı ve tatlı duyguların keskin çizgileri belirir. Özellikle yoğun yaşadığı zamanlarda, genellemenin en büyük boyutlarına ulaşır: "Sevginiz yerin dibine batsın!", "Sanatınızın canı cehenneme!", "Yok olsun sizin sisteminiz!" Mayakovski temel düşüncelerini böyle dile getiriyordu. Hâlâ yalnızlığı, acı çekmeyi, felaketleri terennüm ediyorsa da, Mayakovski artık dikkatini en büyük belayı ortaya koymaya hasrediyordu. *Pantolonlu Bulut*'ta, son dizelerin acı tonuna karşın, şiirin tümü kötümser değildir. Yeni zamanlardan beklenenler, şiirsel atmosferi ve tonaliteyi belirler.

Mayakovski'nin devrim öncesi şiirleri, kapitalist sistem köleliği altında ezilen insana karşı duyduğu, tutkulu, zaman zaman kendisine eza veren sevgiyle doludur. Yıllar geçtikçe hayatın değişeceğine, daha iyi bir yaşamın başlayacağına güveni artmış, dünyada adalet ve doğruluğun egemen olacağına, şiddet, zalimlik, kıtlık gibi insan varlığının ezeli belalarının yok olup gideceğine inanmıştır.

Ve o,
çağırdığım
özgür insan,
gelecek,
inanın bana,
gelecek,
mutlaka!

Geleceğin insanına inancı gösteren bu dizeler, *Savaş ve Dünya* şiirinin son bölümünü oluşturur. İlk dört bölümde, savaşın korkunçluğu son derece canlı bir anlatımla sergilendikten sonra, gelecekte, halkların birliği ve mutluluğu, evrensel kardeşlik tablosu çizilir.

Böylece, genel yaşam atmosferindeki değişimlerin etkisi altında, Mayakovski'nin şiirinde de köklü değişiklikler yer alır. Yalnızlıktan, yalnızlığa karşı zafere, filistenizmin sergilenişinden, halkların "dünyanın iletim kayışını ellerine almaya" çağrılmasına, burjuvaziye karşı çıkma ve isyandan, devrimci eylemin zorunluluğu bilincine geçiş, Mayakovski'nin Ekim öncesi zihinsel evriminin özüdür. 1915-1917 yılları arasında, burjuva yaşam ilkelerine karşı çıkmanın yanı sıra, yaklaşan devrimi bekleyiş, Mayakovski'nin birçok şiirinde karakteristiktir.

Giderek, Mayakovski'nin şiiri acı duygulardan kurtuldu, ancak *İnsan* adlı şiirinde görüldüğü gibi, henüz acı dolu bir bakış açısından arınmış değildi. Yine de, umulmadık değişimler beklentisi giderek şairi etkisi altına alıyordu. Sonraları, devrim konusu, kalın çizgilerle altı çizilmiş olarak, şairin tüm Ekim öncesi şiirinin ana teması oldu.

Mayakovski'deki bu evrim, yalnızca yaşamın genel atmosferindeki değişimlerle açıklanamaz. Daha pek gençken, devrimci harekete katılmıştı. Devrimci literatürü okudu, Bolşevik Partiye kabul edilmiş ve gazete

dağıtma görevi üstlenmişti. Üç kez tutuklandı, çok genç oluşu onu uzun hapis cezalarından kurtardı. Daha sonraları, Mayakovski devrimci harekete doğrudan doğruya katılmaktan vazgeçmekle ve "Parti çalışmalarından ayrılmakla" birlikte, her zaman ideolojik bakımdan Partiye sempatisini sürdürdü.

Mayakovski'nin "Ben, Kendim" adlı özyaşamöyküsünde, Ekim Devrimi karşısındaki tutumunu belirten ünlü bir bölüm vardır: "Kabul etmek mi, etmemek mi? Böyle bir soru yok benim için... Benim devrimim bu." Ekim, özünde ozanın ikinci kez dünyaya gelişiydi. O günden sonra, devrim, Mayakovski'nin şiirlerinin temel kahramanı oldu. Devrimde, tüm başlangıçların başlangıcını görüyordu. Onun için devrim, özgürlük, adalet ve doğruluğun simgesi, neşe ve esin kaynağıydı. Güçlü bir patlama gibi, hayatta eskimiş, çağdışı kalmış ne varsa, hepsini toz-duman ediyordu.

Ekim 1917'nin birinci yıldönümü dolayısıyla yazdığı tiyatro eserinde, dünyayı eski sistemin "mirasından" arındıran devrimi, bir tufan olarak gösterir. Şair, devrimci savaşların hükümetleri yıkmakla kalmayıp eski yaşam tarzına da son verdiğini, halkın gelenek, duygu ve zevklerini de değiştirdiğini anlatır.

Ekim devrimi, Mayakovski'nin eserlerinde yeni bir sayfa açmış, hayatının en verimli ve en anlamlı dönemi başlamıştı. Yine de, Mayakovski'nin sosyalist sanatın yücelerine doğru ilerleyişi, basit ve yumuşak bir geçiş olarak düşünülmemelidir. Birçok kez, yaşamın baskısı altında, yaratıcı deneyimini ve görüşlerini gözden geçirmek zorunda kalmıştır. Daha önceleri, görünüşte devrimci ruh ve yeniliğiyle kendisine çekici gelen bazı şeyleri reddetme gücünü kendinde bulmuştur. Mayakovski, devrimci çağın ruh ve istemine uygun yeni sanat biçimleri için yo-

ğun araştırmalara girişmiş, zaman zaman da aşırı uçlara sapmıştır.

Devrim, Mayakovski'nin lirik duygularının boyutlarını alabildiğine genişletmiştir. Bu dönemde, şairin gözünden kaçan, onda tutkulu şiirsel duygular uyandırmayan, önemli yada önemsiz herhangi bir olaydan söz etmek zordur. Mayakovski'nin şiirinin yirmili yılların en önemli olaylarının tümünü içerdiğini söylersek abartmış olmayız. Zaferiyle ve getirdiği yoksunluklarıyla içsavaş, Volga'da açlık, ekonomik yıkımla mücadele, genç Sovyetler Birliği'ni boğmak için kapitalist ülkelerin girişimi. Cenevre Konferansı, dinsel kalıntılara, haydutluğa, alkolizme, filistenizme karşı mücadele, sosyalizmi kuran halkın emek kahramanlığı, Sosyalist sanatın koşul ve görevleriyle ilgili tartışmalar -tüm bunlar ve daha başka birçok olay, Mayakovski'nin şiirinde yankısını bulmuştur. Onun lirik şiiri. ülkenin ilk kahramanca on üç yılının tek sanatsal tarihçesidir. Yalnızca en önemli olayları anlatmakla kalmaz, bu büyük ve unutulmaz çağın tüm ruhsal atmosferini de yansıtır.

O yıllarda, Mayakovski'nin lirik şiirinin değişmeden kalmadığını, geliştiğini, zenginleşip mükemmelleştiğini de not etmeliyiz. Devrimin ilk yıllarında, lirik eseri, yeni aktüalitenin somut, gerçek portresi olmaktan henüz uzaktır. Evrensel boyutlarıyla bu dönemdeki çoğu şiirleri, zamanın genel ruh halini, kahramanca atmosferini, emekçi kitlelerin işitilmemiş, benzeri görülmemiş kahramanlıklara hazır oluşunu, devrim davasının yakında tüm dünyada zafere ulaşacağına, tüm halkların yeni ve harika bir hayat yaşayacağına inançlarını anlatır.

Aynı zamanda, Mayakovski'nin bu dönemdeki şiiri bazı hayal ürünü görüşler de yansıtır. Devrimin, yaşamın toplumsal temellerini değiştirerek, birçok tarihsel ve kültürel değerleri yücelterek, halkın günlük yaşamında karşı-

laştığı her şeyi, örneğin doğayı, tarihsel ve kültürel gelenekleri, gündelik yaşamın çağlar boyu gelenekselleşmiş kurumlarını, gereksiz yada önemsiz diye reddeceğini sanıyordu:

Yüreği Ekim sağanağıyla
yıkananlar
ne gün ışığı ister,
ne okyanuslar.
İklimlere,
doğal güzelliklere
ihtiyaç duymaz onlar.
Onlara yalnız sen gereklisin
ey Devrim!

Şair, dinleyicilerini "eskiyi yüreklerinden söküp atmaya" ve "yalnızca yeniyi kurmakla kalmayıp eskiyi de dinamitlemeye", "eski tarihin külüstür arabasını devirmeye" çağırıyordu. "Müzeleri topa tutalım", "doğanın hiçbir değeri yoktur" gibi sözler söylüyordu. Sanatı yalnızca somut, faydacı anlamıyla ele almaya eğilimliydi. Mayakovski, milyonların etkinliğiyle gerçekleşen büyük devrimci dönüşümlerin zemini üzerinde, bireylerin çabalarının, bu milyonların etkinliği içinde dağılıp gittiğine, yani bireyin kolektif tarafından tamamıyla massedildiğine inanıyordu. Ozanın birçok çalışmasında, özellikle de 1920 başlarında yazdığı *Yüz Elli Milyon* adlı şiirinde, bu lirik duygusunu dışa vurma çabaları sezilir. Ustalıklı kalem vuruşlarıyla, şair devrimden sonra ortaya çıkan çok yönlü Rusya imajını çizer. Eski dünyayı *dinamitlemek* için bir araya gelen milyonların zaptedilemez gücünü gösterir. Ama, bu imajda, Parti tarafından örgütlenen ve yönetilen düzenli güçten çok, elemanter güç söz konusudur. "Milyonların" böylesine nitelik ayırımı yapılmadan övülmesi, bireye ters düştüğünden, kitleler açısından da saptırılmış bir görüştür. Şiir türünde izin verilen anonim-

lik zihniyeti, anlatılmak istenen halkın imajına zarar verir. Burada ozan, şiirsel duygularına zincir vurmuş, onları tümüyle dışa vurmaktan sakınmıştır.

Bu şiirsel sapmalardan birçoğu, fütürist kuramların etkisinden doğmuştur ve saymaca değerleriyle ele alınmamalıdır. Kuşkusuz, yazarın düşüncelerini olabildiğince açık anlatma isteğinin getirdiği, belirli bir ölçüde abartma da içerirler. Sonuçta, devrimci gelişme karşısında Mayakovski'nin görüşleri, bazı bakımlardan oransızdı denilebilir.

Ancak, Mayakovski giderek toplumsal gerçeğin bilincine vardıkça, Devrim görüşü derinleşti ve daha dengeli bir hal aldı. Devrim sonrası ilk yıllarda polemik yapmak amacıyla aşağıladığı birçok genel-geçer değer konusunda (doğa, geçmişin kültür mirası, vb.) genelde herkesin düşüncelerini paylaşmaya başladı.

O yıllarda, Mayakovski'nin yaratıcı çalışmaları son derece çeşitlilik gösterir. "Devrimin ozanının görevi, kitap yazmakla sınırlı kalamaz," derdi. Tiyatro ve sinema, geniş izleyici kitlesiyle, ona çekici geliyordu. Yarım düzineden fazla film senaryosu yazdı. Mayakovski, günlük basına düzenli katkıda bulunuyor, Devrimin ilk yıllarında, kent sokaklarının vazgeçilmez bir öğesi haline gelen siyasi afişler hazırlıyordu.

Mayakovski'nin toplumsal gerçekle bağlarının güçlenmesinde ve şairin stilinin oluşmasında ROSTA'daki (Rus Telgraf Ajansı) çalışmaları büyük bir rol oynamıştır. Bir buçuk yıl süreyle, hem karikatürist, hem de afişlerdeki şiirlerin yazarı olarak, günün can alıcı konularında, ajitasyon afişleri yapımına katılıyordu. "ROSTA'nın Pencereleri" adını alan bu afişler tümüyle el emeğiyle üretiliyor ve herkesin görüp okuması için duvarlara asılıyordu. Bu çalışma, Mayakovski'nin de daha sonraları belirttiği gibi,

gerçeğin birçok yönünü spot ışığı altındaymışçasına kesinlikle yakalamasını, şiirinin dilinden sözel yüzeysellikleri elemesini sağlamıştır.

Mayakovski'nin *Lenin Destanı* başlıklı çalışması, onun sanatsal ve ideolojik evriminde bir dönüm noktasıdır. Ekim Devrimi önderinin, 1924 Ocağında ölümü, Mayakovski'yi ruhunun ta derinliklerine dek sarsmış, destanın yazılışını yaşamsal bir zorunluluk haline getirmişti.

Yoğun tarihsel malzeme kullanarak yazdığı destan üzerinde çalışırken, Mayakovski temel bazı güçlüklerle karşılaştı. Ozanın kendi sözleriyle "eseri salt bir siyasi açıklamaya" dönüştürmemek için çok dikkatli davranmak zorundaydı. Sonuç, hiç de korktuğu gibi çıkmadı. Kitlelerin devrimci savaşının, şiirsel bir dille anlatımı başarılmıştı. Destanın hangi sahnesi ele alınırsa alınsın, biçimsel bakımdan kusursuz, anlatımı güçlü ve en üst düzeyde duyguludur.

Yararlanılan yoğun tarihsel malzemenin oluşturduğu temel üzerinde, destan, Lenin'in devasa ölçütteki etkinliğini tanıtır. Geçmişe, "iki yüz yıl kadar öncesine" göz attığında Mayakovski, okuyucuyu devrimci hareketin tüm aşamalarında dolaştırır. Köylü isyanlarının dramatik atmosferi, gözler önüne serilir. Okur, Bolşevik Partisinin ortaya çıkışını, Ekim Devrimini, beyaz birliklere ve müdahaleci güçlere karşı çarpışmaları, genç Sovyet Cumhuriyetinin emek kahramanlığını, bir görgü tanığının gözleriyle izler.

V. İ. Lenin imajını çizerken, Mayakovski bir yandan onun "sadeliğinin" altını çizer. Onun "tüm ayrıntılarıyla senin, benim gibi bir insan", "tüm varlıklar içinde dünyaya en yakışanı", "biz insanlar arasında en insan olan insan" olduğunu söyler. Ama, aynı zamanda Lenin'nin "ba-

kış açısı tüm kıtaları kapsar, zaman perdesinin örttüğü, herkesin gözünün göremeyeceği şeyleri de görürdü" Bu nitelemelerde çelişki yoktur. İşçi kitlelerinin gerçek lideri olan Lenin, olsa olsa yine insan olarak kalabilir, halka yakın ve insanlara karşı anlayışlı olabilirdi.

Temelde epik olmakla birlikte, destanın özüne lirizm sinmiştir. Tüm anlatıma işleyen lirik enerji, yer yer yoğunlaşarak derin düşüncelere dalmalara dönüşür. Bu bölümlerde, ozan en içten düşünce ve duygularını dile getirir.

Mayakovski, sözüm ona eleştirmenlerden sürekli sitemler dinlemek zorunda kalmıştı. Dizelerinin şiirsel gücünü inatla inkar eden bu eleştirmenler, onu salt halkçılık propagandası yapmakla suçladı. *Lenin Destanı*'nda bu saldırıları yanıtlayan Mayakovski, ozanın militan şiir sanatını uğraş alanı olarak seçme hakkını tutkuyla savunur:

Elbet ya,
"kapitalizm"de
incelik
letafet ne arar?
"Bülbül" lafı
kulağı
çok daha güzel okşar.
Yok canım!
Ben yine
bildiğimi okuyacağım.
Mısralardan
savaşçı
sloganlar yapacağım.
Konu sıkıntısı
çekmem
bilirsiniz.
Bilirsiniz de...

Ne muhabbet
zamanıdır
yaşadığımız zaman,
ne de
bir işe yarar
boş lafın
boş kılıfı.
Ben şair olarak
her şeyimi,
tüm gücümü,
Sana
ve haklı davana
adıyorum, işçi sınıfı!

Şiirde tüm monologlar birbiriyle bağlantılıdır ve bir tek kaynaktan, destanın kahramanından kaynaklanır. Bu kahramanın, yazarın ilk şiirlerindeki isyancıya benzer yanı yoktur, dünyayla bağdaşmayan, yalnız bireyle hiçbir ilgisi yoktur. Bu destan kahramanının önemli bir ayrıcalığı vardır: Mayakovski onun aracılığıyla, kendisi için ve milyonlar adına konuşmaktadır.

Lenin Destanı muazzam hümanistçe değer taşıyan bir eserdir. Burada hümanizm, ozanın Ekim öncesi şiirlerindeki gibi kahramanın gelecekle ilgili kurduğu hayallerle anlatılmaz. Ozan, insan sevgisini, adalet ve doğruluğun zaferine inancını, kendisini ve kahramanını çevreleyen yaşamdan çıkarır. *Lenin Destanı*, Mayakovski'nin tarihsel görüşünün derinleştiğinin, kendisi için gerçeği daha iyi anlaşılır biçimde anlatma yolları açıldığının kanıtıdır ve onu yeni yeni yaratıcı başarılara yöneltmiştir.

1924-1930 yılları arasında, Mayakovski'nin ustalığının yeni yönleri iyice belirginleşti. Birçoğu genel alkış toplayan yüzlerce şiir yazdı: "Yıldönümü Şiiri", "Sergey Yesenin'e", "Proleter Şairlere Mesaj", "Verlaine ve

Cezanne", "Beyaz ve Siyah", "Brooklyn Köprüsü", "Yurt", "Genç Kuşağımıza", "Paris'ten Yoldaş Kostrov'a Aşkın Özü ve Anlamı Üstüne Mektup", "Vergi Tahsildarıyla Şiir Konusunda Söyleşi", "Sovyet Pasaportum", "Kuznetskstoy ve Kurucularının Öyküsü", "Lenin Yoldaşla Söyleşi", uzun şiirler *Güzel!*, *Yüksek Sesle ve Dobra Dobra.*

Şair, Kursk'ta ilk maden ocağını kazan işçilerin kahramanlığı, demir döküm işçisi Kozirev'e verilen yeni apartman dairesi, diplomatik kurye Theodore Nette'in öldürülmesi, işçi Pavel Katuşkin'in yeni bir radyo alması, Kuznetsk bölgesinde yeni bir çelik fabrikası kurulması yada İvan Molçanov'un şiir sanatı üzerine şiir yazarken, konular arasında önemli-önemsiz diye ayırım yapmaz. Yine de, hiçbir yerde, dizeleri yüksek duygusal düzeyini yitirmez, küçülüp basitleşmez, çünkü tüm bu olgular ve olaylar üzerine şiir yazarken, şair her zaman halkın çoğunluğunun çıkarları için temel olanı, yani evrensel bir önem taşıyanları bulmayı ve ayırmayı başarmıştır.

Güzel! adlı uzun şiirinde, Mayakovski'nin şiirsel dünya görüşündeki yenilenme özellikle açık ve canlı biçimde gözler önüne serilir. Bu şiirine, ozan "şiirsel programım" adını vermiştir. Şiir, 1927'de, Büyük Ekim Sosyalist Devriminin onuncu yıldönümü dolayısıyla yazılmıştı.

Ülke, yıldönümünü olanca görkemiyle kutlamaya hazırlanıyordu. Sovyet ülkesinin devasa büyümesi kitlelerde coşku ve iyimserliği yükseltmişti. Bu genel atmosfer, Mayakovski'yi de derinden etkiledi. Hayatın bütün alanlarında hızlı yenilenme duygusu, ülkenin güçlü bir yeni atılımın eşiğinde bulunduğuna duyulan inanç, Mayakovski'yi sosyalist kuruluş ve yenilenmenin coşkusunu soluyan *Güzel!* şiirini yazmaya itti.

Güzel! başlıklı şiiri Sovyetler Birliği'nin, yaşamının on yılında aldığı zor ama şanlı yolu anlatır. O yılları anımsayan ozan, yapılan fedakarlıkların boşa gitmediğine inanır: "Cumhuriyetimiz yapılaşıyor ve büyüyor", "güç ve kudret kazanıyor." Mayakovski, izlenimlerini çok yerinde imajlarla belirtir: "delikanlı-ülke" "gençlik ülkesi", "insanlığın baharı"

Sosyalist devrimin ve sosyalist halkın kahramanca başarılarının böylece övülmesi, milyonların günlük yaşamından çıkan komünizmin hayata geçirilişinin vecd halinde anlatılması, bu şiirin ana düşüncesini oluşturur. Lunaçarski'nin çok yerinde olarak söylediği gibi: "Bronzdan dökülmüş Ekim Devrimi bu şiir."

Ozanın bu şiirinde, Sovyet Anayurdu imajı, yalnızca destansı yollardan ortaya konmaz. Bu imaj çizilirken, şiirin kahramanı da önemli bir rol oynar. Bu kahraman, bazen gerçek, canlı bir kişi olarak ortaya çıkar ve bu Mayakovski'den başkası değildir. Mayakovski'nin yaşamının bazı sahneleri şiirde anlatılır. Bunlar da, aynı zamanda, genelleştirilmiş imajın bir parçasıdır. Kendisi, ülkenin kurtuluşunun ve yeni bir çağın başlamasının mutlu bir tanığı, büyük savaşların etkin savaşçısı, ülkenin "savaşı kazanmasına ve hayata dönmesine" yardımcı olanlardan biridir. Bu nedenle, kitlelerle birlik oluş duygusu onda çok doğal biçimde uyanır, milyonlar adına serbestçe konuşur.

Şiirin kahramanı, kendini tam anlamıyla halkla özdeşleştirir. Ama, Mayakovski'nin amacı halkın sesini alabildiğine yüksek perdeden duyurmaktır. Bu amaca ulaşmak için ne yapmıştır?

Şiirde, halkı anlatan kitle sahneleri sıkça yer alır. Ancak bunlar, 150 000 000'daki gibi yüzü olmayan kitleler değildir. Çok çeşitli tipler ve olaylar arasında, savaşın

bitmesini isteyen askerler, Kronstadt denizcileri, "Savaş Bürosundan bir memur", Kış Sarayına saldıran Kızıl Muhafızlar, saat çalan bir gence öğüt veren bir Putilov Fabrikası işçisi, malikaneleri ateşe veren köylüler, bir Cumartesi günü gönüllü çalışmada odun taşıyan komünistler, General Mamontov'un beyaz birliklerini bozguna uğratan Kızıl Alaylar göze çarpar. Gerçek tarihi kişiliklere de rastlarız: Dzerjinski, Podvoyski, Antonov-Ovseyenko ve Voykov, yazar tarafından, tek bir genel devrimci halk imajı içersinde, proleter devrimin gerçek bir halk olayı oluş özelliğinin cisimleşmiş biçimi halinde bir araya getirilmiştir.

Mayakovski'nin, sosyalist sanatın yücelerine doğru yükselişi, yirmili yılların sonlarına doğru, hiciv alanındaki belirgin başarılarıyla bir arada yürüdü. Yıllar boyunca, belli başlı gazetelerde başarıyla çalışmış, özellikle *Komsomolskaya Pravda* ile sıkı bağlarını sürdürmüştü. Mayakovski'nin basın için çalışması, Devrim erekleriyle bağdaşmayan geçmişin kalıntılarının hâlâ yaşadığını gösteren pek çok "olumsuz" malzeme toplamasını olanaklı kılmıştı. Mayakovski, şiirsel karikatürlerinde hicvettiği tiplerin portreleri tüm bir resim galerisini doldurmaya yeter: Bürokratlar, filistenler, sarhoşlar, holiganlar, dedikoducular, dalkavuklar, rüşvet yiyiciler, yalancılar, demagoglar, vb. Hiciv yazarı olarak, Mayakovksi'nin dikkati, sürekli olarak tüm uluslararası sahne üzerinde odaklanıyordu.

Yaşamının son sekiz yılında, Mayakovski hemen hemen her yıl, yurtdışına bir gezi yaptı. Almanya, Fransa, Meksika, Küba, ABD, Polonya ve Çekoslovakya'yı gezdi. Yolculukları tatil gezileri değildi, yazar sürekli biçimde yabancı ülkelerdeki hayatı inceledi, gözüne çarpan bilimsel ve teknik gelişmeleri not etti. Toplumsal eşitsizlik-

ler, sömürü, ırk ayırımı, basının köleliği de gözünden kaçmıyordu.

Dünyadaki sosyo-politik mücadelelerin karmaşıklığını çok iyi bilen, kapitalist ülkeleri ekonomik bakımdan geride bırakmanın kolay olmadığını anlayan ozan, yine de tarihsel yarışmayı sosyalizmin kazanacağına inanıyordu.

Genelde, Mayakovski'de taşlama, sanatının her aşamasında önemli bir yer tutmuştur, Devrimden sonraki yıllarda, şairin hiciv anlayışı da köklü değişimler geçirdi. Başlangıçta, eski yaşam sisteminin tümüyle reddi ve varolan dünya düzeninin yıkılması düşüncesine dayanmakla birlikte, Ekim'den sonra, yazarın şiirlerinde taşlamayı kullanma amacı bile değişmiştir. Artık bu silahı kullanışı, sosyalist ilişkilerin güçlenmesine yardım etme isteğinden kaynaklanıyordu. Devrimden önce, "devce sevgi", "devce nefret"in karşıtıyken, sonradan bunlar birbiriyle bağlantılı hale gelmiş, "devce nefret", "devce sevginin" türevine dönüşmüştü. Bu durum, genelde Mayakovski'nin hicvinde yeni görüşlerin, tarihsel iyimserliğin ve çok derinlere kök salan, hayat hakkını arayan devrimci bir ruhun ortaya çıkmasına yol açtı.

1923 yılının ilk aylarında, Sovyet basınında, Sovyetlerdeki koşullarda hicvin potansiyeli konusunda bir tartışma başladığında, Mayakovski "İnsan Hiciv Yazarı Olabilir Mi?" başlıklı bir makale yayınlamış ve *Mayakovski Gülüyor, Mayakovski Diş Gıcırdatıyor, Mayakovski Dudak Büküyor* adlı derlemesine bir önsöz yazmıştı. Bu makalelerinde okuyucuyu "hicvetme ustalığıyla silahlanmaya" davet etmenin yanı sıra, taşlamaya, yaşanan zamanın damgasını vurduğunu, çağın sesini kaydettiğini de belirtiyordu. Yıllar geçtikçe bu düşünceyi geliştiren ozan, "hicvin sosyalist yapılaşmada gösterdiğimiz coşku ve duyarlıkla karşılıklı ilişkisi olması gerektiği" sonucuna vardı.

Mayakovski'nin bu düşüncesi, kuşkusuz hiciv yazarı olarak kendi deneyiminden destek alıyordu. Yirmili yıllardaki şiirinde, acı gerçekleri ortaya vurma ve alaycılık kendi başına bir amaç taşımıyordu. Şairin amacı çok daha yüceydi. "Devrim günlerinin şarkılarını söylemek" artık yetmiyordu, eleştiri ve eksiklerin ortaya konması da gerekliydi. Mayakovski'nin alaycı taşlamaları, onun üzerine aldığı görevin bir parçasıydı, bu görev onun kendi görüşüne göre, eskiyle mücadele sonucunda doğan yeni dünyanın büyüklüğünü ve güzelliğini gözler önüne sermekti. Mayakovski'nin eserlerini inceleyen bir öğrencinin haklı olarak söylediği gibi "onun hicvi, vecde varan bir lirizmdi."

Yıllar geçtikçe, Mayakovski'nin anlatımı, hem kötülükleri ortaya serme hem de yaşadığı zamanı övmenin birbirine paralel biçimde sergilenmesine dönüştü. Toplumun ilerici güçleriyle çarpışan olumsuz olayları ortaya koyarak, yazar eserlerindeki kahramanca öğeyi güçlendirdi. Mayakovski'nin yazdığı *Tahtakurusu* ve *Hamam* adlı tiyatro oyunları bu konuda özellikle dikkat çekicidir.

Mayakovski'nin *Hamam* adlı eserini niçin yazdığı konusundaki kendi görüşleri, bu çalışmasında bürokrasiyi gözler önüne sermekten daha fazla şeyler amaçladığını hiçbir kuşkuya yer bırakmayacak biçimde kanıtlar. Mayakovski eserini yazmaktaki temel amacı şöyle özetler: "dar görüşlülüğe, küçük çıkarcılığa ve bürokrasiye karşı, kahramanlık için, daha hızlı tempolarla büyüme için ve sosyalist bakış açıları için mücadele." Bürokratlarla alay, eserin ana temasıdır. Ama yazar kendini yalnızca eleştiri ve bürokrasinin sergilenişiyle sınırlamaz. Emekçi kitlelerin kahramanca çalışmaları zeminine karşıt olan, çağdaş yaşamın bu kötü yönlerini tarihsel bakış açısından inceler.

Temelleri sosyalizmin kurucularının kahramanca çalışmalarıyla atılan geleceğin komünist toplumu düşüncesi, komedinin temel çelişkisinin çözümünde olağanüstü bir rol oynar. Beşinci sahnede, "2030 yılından gelen bir delege" olan Fosforesan Kadının bir monologu yer alır. Bu delege, bugünle gelecek arasında bağ kurmak, "komünist çağa transfer etmek için en iyileri seçmek" üzere gelmiştir. "Ne büyük bir eser yarattığınızı göremiyorsunuz," der, "Bizim bir yargıya varmamız kolay, çünkü yaşamımızın bir parçası haline gelenin ne olduğunu iyice biliyoruz. İçinde yaşadığınız küçücük apartman dairelerini görünce çok şaşırdım, çoktan ortadan kalktı bunlar, şimdi yalnızca müzelerimizde var. Ama beton ve çelikten inşa ettiğiniz dev yapılara baktım da, bunları komünist kuruculuğun en iyi örnekleri olarak hâlâ minnettarlıkla hatırlıyoruz. Adı sanı duyulmamış, üstü başı kir pas içindeki gençlere baktım, şimdi onların isimleri bizde altın plaketlere yazılı olarak saklanıyor. Bugünkü kısa uçuşumda, ne kadar da çabuk bizim mutluluğumuza, tüm gezegenin neşesine dönüşen iradenizin gücünü, fırtınanızın gök gürültülerini gördüm ve hissettim."

Bu sözler, oyunun ana motiflerinden olan kahramanca duygular ve geleceğe bakışı parlak biçimde dile getiriyor. Tabii bunlar, en başta ana temayı oluşturan bürokrasinin sergilenişi olmak üzere konunun öteki öğelerinden ayrı tutulamaz. Konu geliştikçe, zaman makinası gerçek emek kahramanlarını Fosforesan Kadının sözleriyle "kendisini ortak kolektife bağlayan en az bir niteliği olan herkesi", "komünist yarınlara" taşır, ancak bürokrasiyi destekleyenler bu yolculuğa kabul edilmez.

Mayakovski'nin *Tahtakurusu* ve *Hamam* adlı oyunlarındaki gibi, kahramanlık öğesiyle eleştirel motiflerin dolaysız bir anlatımla iç içe geçtiği eserlerde, hicivdeki us-

talığının belli başlı özellikleri tam anlamıyla ortaya çıkar ve taşlamasının stil çizgileri tümüyle göze çarpar.

Mayakovski'nin yapısal bakımdan yenilikçi olan ve tümüyle Sovyet hiciv sanatının estetik ilkelerinin oluşumunda katkıda bulunan hiciv şiirleri, oyunları ve en önemli sanatsal başarıları, şiir çalışmaları ve başlıca destansı uzun şiirleri, son şiiri olan ve tüm yaşamıyla eserlerini özetleyen *Yüksek Sesle ve Dobra Dobra*'yla bağlantılıdır.

Yirmili yılların bitimine doğru, ülke, gelişiminin yeni bir aşamasına girmiş, ilk beş yıllık planın hayata geçirilmesine başlanmıştı. Günün en popüler sloganı "İlerle ey Zaman!" idi ve Sovyetler Birliği tarihindeki o anın ruh halini çok iyi dile getiriyordu.

O dönemin atmosferi Mayakovski'yi de etkiledi ve özellikle "Kuznetskstroy ve Kurucularının Öyküsü" ve *Hamam* adlı eserlerine yansıdı. Ozanın amacı, ana çizgileri 1929'da saptanan ilk beş yıllık plan konusunda uzun bir şiirle, o zamanların içinde uyandırdığı yeni duyguları seslendirmekti.

1929'da Mayakovski, 1909'da başlayan sanat yaşamının yirminci yıldönümünü kutlamak amacıyla, çalışmalarının başlıca yönlerini ve aşamalarını gösteren, "Yirmi Yıllık Çalışma" adını verdiği bir sergi düzenledi. Sergının hazırlıkları 1929 Aralığından 1930 Ocağına kadar sürdü. Planladığı bir destana önsöz yazma düşüncesi, bu sergi sırasında aklına geldi. Mayakovski bu önsözü, bağımsız bir eser olarak 1930 Şubatında yayınladı. Bu şiire "Yüksek Sesle ve Dobra Dobra, Beş Yıllık Plan Destanına Birinci Önsöz" adını vermişti. Aynı zamanda ikinci bir şiirsel önsöze de başladı, bu eserinin ancak birkaç bölümü yazılabildi ve "Bitmemiş Eser" başlığıyla yayınlandı.

Tümüyle şiirin konusunun ne olacağı hakkında hiçbir bilgi bulunamamıştır.

Birinci Önsöz... Yüksek Sesle ve Dobra Dobra tam ve bağımsız bir şiiri andırmaktadır. Mayakovski'nin sanatını inceleyen öğrenciler haklı olarak, bu esere orta uzunlukta, tam bir şiir gözüyle bakarlar. Eser, şiirsel tutkuyla ve yaşam, yaşanılan zaman, sanatın özü, amacı ve ozanın devrimci mücadeledeki yeri üzerine derin düşüncelerle bezenmiştir.

Yüksek Sesle ve Dobra Dobra adlı şiirinde, Mayakovski Devrime adadığı yaratıcı çalışmalarını özetler. Bu eser, kendisinden sonra geleceklere ve çağdaşlarına seslenen, içten bir itirafnamedir, ozan yaşamı boyunca gösterdiği ilerlemeyi sorgular: Doğru yolda mı yürümüş, yoksa işin kolayına mı kaçmıştır? Yaşadığı günlerdeki savaşlara katılmış mıdır, yoksa bunlardan kaçmış mıdır? Dizelerinde, her zaman içtenlikli midir? Yazdıklarında hiç yanlış notalar yok mudur?

Sonuçta, onun için önemli olan, içi rahat olarak ebedi uykusunu uyuyabileceğidir: Yaşamı ve eseri Devrime ve emekçi halkın kurtuluş mücadelesine ayrılmaz biçimde bağlıdır.

Mayakovski başlangıçtaki estetik ve şiirsel ilkelerini her zaman savunmuştur. Onun sanat anlayışı, ideolojik ve politik düşmanlarla kıyasıya çarpışmadır ve bu onun tüm şiirlerindeki polemik tonunda açıkça belirgindir.

Devrimci çağda, sanat yalnızca çok az kişiyi ilgilendiren "şiirsel iç-dökmelere" indirgenemez. Sanat, yaşamın can alıcı sorunlarına yönelmeli, milyonlar için ekmek ve su kadar gerekli olmalıdır. Mayakovski'nin şiiri, tam da böyle bir sanattır ve sınıf savaşlarının sıcağından doğmuştur:

Bizim diyalektiğimiz
Hegel'in şeytanlıklarından
doğmadı.
Savaşların
gürültüsünden
dizelerimize sıçradı.

Mayakovski'nin ısrarla belirttiği gibi, devrimci bir şair için önemli yada önemsiz konu, yüksek yada alçak sanat yoktur. Şair olarak kendi çalışmalarını yaparken, ozan aynı zamanda anın gerekli kıldığı diğer görevleri de yerine getirir: Ajitatör yada afiş ressamı olabilir.

Sosyalist sanat tarihinde silinmez izler bırakan bu eserlerin dışında, yazdıklarının çoğu ajitasyon amaçlıdır. *Yüksek Sesle ve Dobra Dobra*'da bu çalışmasının özünde Devrim davasına hizmet ettiğini belirtir. Ama, bazen de, yazarın öfkesi birdenbire patlak verir:

Ajit-prop
beni de
hasta ediyor,
aşk şarkıları
bestelemek
bile daha uygun geliyor...

Bazı yabancı eleştirmenler, anlayamadıklarından yada bile bile Mayakovski'nin şiirinin özünü saptırmışlar, ozanın kendi yeteneğini mahvettiğini, siyasete hizmet etmek uğruna şiirsel duygularını bastırdığını ve kendi kendini yok ettiğini ileri sürmüşlerdir. Ama herhangi bir tarafsız okuyucu, Mayakovski'nin yeteneğini özünde toplumsal bakımdan büyük önem taşıyan şiirlerinin geliştirdiğini, şiirde yeteneğinin siyasi temaları aşan bir evrenselliğe ulaştığını açıkça görebilir.

Elbette ki, Mayakovski'nin şiirleri yalnızca bir coşup taşmanın dışa vurumu değildi. On dokuzuncu yüzyıl Rus devrimci demokratı ve eleştirmeni Nikolay Çernişevski: "Yaratıcı güce sahip bir birey, daha yüce ve daha yaşamsal olanların gerçekleştirilmesi uğruna, özlemlerinden bir kısmından vazgeçer," demişti. Bu kelimeler, tüm insanların kendilerini feda edercesine tam bir yoksunluk içersinde, tüm enerjilerini harcamalarını isteyen Devrimin güç yıllarında, zorların en zoru bir yolu seçen Mayakovski'nin yazgısına çok uygun düşüyor.

Ülke, Devrimin ilkelerini hayatın bütün alanlarına yaymak için verilen şiddetli bir mücadelenin sancılarını yaşıyordu. En geniş ölçüde genelleştirmeleriyle, devrimci dönüşümlerin anlamını tam olarak açıklayabilecek, yeni bir sanat anlayışı getirmek yaşamsal önem taşıyordu. O yıllarda, bu görev, basit simgeleriyle, geniş kitlelerce anlaşılabilir anlatımıyla, sosyalist aydınlanma düşüncelerini yayan ve ajitasyon sanatı (ajit-art) denilen sanat türüne düşüyordu.

Yaratıcı gücünün tümünü birden seferber eden Mayakovski, sanatında bu hedeflerin hepsine ulaştı. Her günkü devrimci gerçeğin "pislik temizleyicisi, su taşıyıcısı" işlevlerini yerine getirirken, yalnızca içinde yaşanan anın taleplerine bağlı olmakla yetinmeyip "çağlara, Tarihe ve Evrene" seslenen, çağın büyük devrimci gerçeğini dile getiren destanlar yaratmayı başardı.

Zamanla, Mayakovski'nin yalnızca devrimci sanatın en büyük temsilcilerinden biri olmakla kalmayıp, kelimenin en yüce anlamıyla sosyalist sanat kültürünün yaratıcıları arasında yer aldığı ortaya çıktı. Büyük şairin çalışması, sosyalist devrimin manevi olanaklarına güçlü bir anlatım kazandırdı. Devrimci dönüşümler sırasında, tarihsel ilerleyişin öncüleri arasında yer alan insanın dünya görüşünün birçok belirleyici özelliklerini cisim-

leştirdi. Mayakovski'nin, sosyalizmin bireye gelişmek ve mükemmelleşmek için en geniş olanakları sağladığına derin bir inancı vardı ve Sovyet şiirinde, yeni toplumun muazzam gücüyle, ruh yüceltici kapasitesini dile getiren ilk sanatçılardan biriydi.

Mayakovski'yi çalışmalarında harekete getiren temel manevi etken, sosyalist düzendeki canlı yaşam sevinci ve komünist ereklerin gerçekleşeceğine derin inancıdır. Bu onun bıraktığı başlıca mirastır ve asla yok edilemez. Şairin yaşamdan trajik biçimde ayrılması da bu gerçeği değiştiremez.

Hem Sovyet eleştirmenleri, hem de yabancı yazarlar tarafından Mayakovski'nin intiharıyla ilgili pek çok yazı yazıldı. Ancak, ölüm nedeni olarak gösterilenlerden hiçbiri, inanılır görünmüyor. O yıllardaki edebi hayatı bilmeyen bazı yazarlar, inatla gerçekle çatışmasının yada yaratıcılığında bir takım iç bunalımların yazarın trajik ölümüne neden olmadığını, birçok olumsuz koşulun bir araya geldiğini görmek istemezler. Bunlar arasında, Mayakovski'nin son mektubunda anlattığı aşk dramı, yazarın RAPP Birliğine girmesiyle, LEF derneğiyle[*)] ilişkilerinin daha da bozulması, estetikçi eleştirmenler tarafından sürekli biçimde hırpalanması ve şaire aylar boyunca büyük bir ıstırap veren hastalığı sayılabilir...

Birçok çağdaşının gözünde, Mayakovski'nin kişiliği özellikle isteri, kötümserlik ve ölüm düşünceleriyle bağdaşmazdı. Bu genel duygu, cenaze töreni sırasında, Lunaçarski tarafından pek güzel dile getirilmiştir:

---

*) **LEF:** Sol Sanat Cephesi, Mayakovski'nin kurduğu ve başkanlık ettiği fütürist bir grup, ancak ozan bu grubu aşmış ve sonunda RAPP - yani Rus Proleter Yazarlar Derneğiyle birleşmiştir. Bu dernek SSCB Yazarlar Birliği'nin öncüsüdür.

"Mayakovski her şeyden önce, sımsıcak, kıpır kıpır hayattı bizler için. Milyonlar adına, milyonlara, milyonların yazgısından söze derken, tarihin en büyük toplumsal hareketinin sözcülüğünü yapıyordu. Devrimin müjdecisi Mayakovski yenilmez kalacaktır. Tüm anıtsal bütünlüğüyle karşımızda duruyor. Şarkılarının sesini dinleyin. En küçük bir hata, en küçük bir kuşku, en küçük bir duraksama göremezsiniz. Ölümünden az önce, "yüksek sesle ve dobra dobra", tüm yaşamını ve muazzam yeteneğini adadığı büyük davaya bağlılığını bir kez daha doğrulamıştı."

Sovyet Edebiyatı tarihi, Mayakovski'nin tüm Sovyet yazarları kuşakları üzerinde çok büyük bir etki yarattığını gösterir. Hatta bu etkinin, tüm öteki şairlerinkinden daha fazla olduğu da söylenebilir.

Mayakovski'nin mirasının, günümüzün sanatsal ve ideolojik atmosferinde vazgeçilemeyecek derecede önemli bir yeri vardır. Çağdaş şiir dünyasının, geleneksel tutumlara kıyasla, çok biçimlilik gösterdiğini belirtmeliyiz. Çok sayıdaki çeşit çeşit ozan, farklı şiir sistemleri geliştirmiş, geçmişin şiir mirasından farklı bir yol tutmuşlardır. Yine de, Mayakovski, çağdaş şiiri etkileyen en önemli etkenler arasında yer almaktadır.

Sovyet ozanlarının, zamanın temel sorunlarının çözümüne katılmak, çağın en belli başlı özlem ve duygularını iletmek isteği, onların Mayakovski geleneğine bağlılığının göstergesidir. Onun mirasının sürdürülmesi, yaşadığı deneyimin doğrudan doğruya yinelenmesi değil, en temel, en tipik görünüşüyle, gelişmiş sosyalist toplumun, her yönüyle planlı yaşamının gözler önüne serilmesi anlamına gelir.

Mayakovski geleneğinin yalnızca Sovyet edebiyatında uygulandığını söylemek yanlıştır. Mayakovski'nin eserleri pek çok yabancı dile çevrilmiş ve tüm eserleri otuz ayrı

ülkede basılmış, ozanın yaşamı ve sanatı konusunda yüzlerce kitap ve binlerce makale yazılmıştır.

Yirminci yüzyılın büyük bir ideolojik ve estetik olayı olarak Mayakovski, dünya üzerinde pek çok ilerici ve devrimci sanat adamının çalışmalarını olumlu yönde etkilemekte, ozanlar, oyun yazarları, deneme yazarları, sanatçı ve müzisyenler için güçlü bir yaratıcı dürtü yaratmaktadır. Mayakovski'nin deneyiminin yeniliğinin fark edilmesi, kendi eserlerinde (ve elbette ki kendi bireyselliğinden ayrılmaksızın) bu büyük Sovyet ozanının dizeleriyle tanışmaktan doğan yeni yaşam duygusunu dile getirme isteği, çeşitli edebiyatların çeşitli temsilcilerini birleştirmektedir. Louis Aragon, Paul Eluard, Pablo Neruda, Bertholt Brecht, Johannes Becher, Julian Tuwim, Nazım Hikmet ve Asya, Afrika ve Amerika'nın daha birçok çağdaş ozanı bunlar arasında sayılabilir. Bu konuda, çağdaş sanat ve kültürün sözcülerinin sayısız sözlerini de sıralayabiliriz. Örneğin Louis Aragon, bir zamanlar Mayakovski'yi okuduktan sonra hayatının değiştiğini yazmıştı. "Vladimir Mayakovski" diye yazıyordu, "insanın milyonlara, dünyayı yeniden biçimlendirmek isteyenlere seslenmesi gerektiğini öğretti." Mayakovski konusunda çok yerinde bir başka görüş de Johannes Becher'den gelir: "Eseri, yeni insanın doğuşunun kutlanışıdır. Mayakovski'nin evrensel önemi, kendini şiirlerinde, özgürce gelişen bir sosyalist kişilik olarak, öylesine parlak biçimde gösterebilmesinden kaynaklanır."

Tabii ki, sanat çeşitli yollar izleyecektir. "Tüm yankılanan şiir gücünü" insanlığın daha iyi bir geleceğine adayan Mayakovski, Rus şiirinin gelişimini hızlandırmış, insanlığın sanatsal gelişiminde ileriye doğru yeni bir adım atmıştır. Tüm şiiri "yaşam sevincinin ve komünizme doğru yürüyüşün coşkusunun" övgüsüdür.

Aleksander Uşakov

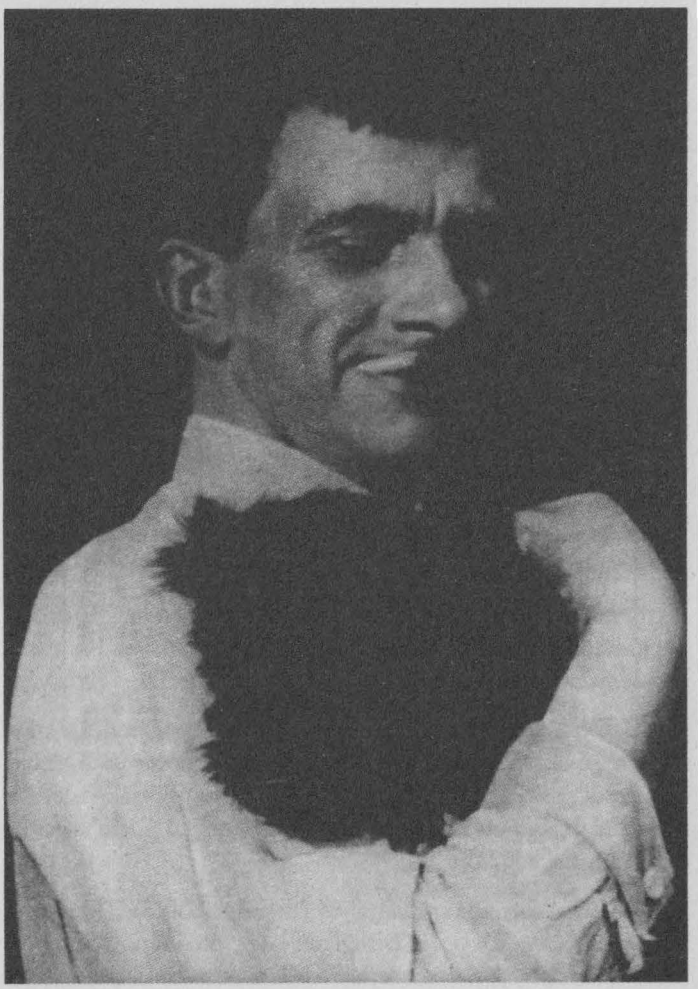
SUNUŞ

1924'te yazılan ve *Vladimir İlyiç Lenin* adını taşıyan bu destan Mayakovski'nin Lenin üzerine uzun süreli çalışmalarının ürünüdür. Ozan, "Ben, Kendim..." adlı özyaşamöyküsünde "1923" tarihli bölümde, bu eserinden kısaca şöyle söz eder: "*Lenin Destanı*'nı uzun uzun düşünerek yazıyorum." Büyük ozanın Lenin'in cenaze töreninde gördükleri ve hissettikleri, onu 1923'te başladığı bu çalışmayı hızlandırmaya itti.

1924 Ekiminde, Mayakovski, *Lenin Destanı*'nı, Moskova yayınevinde ve daha sonra RKP(b)'nin Moskova Komitesi'nde, parti militanları önünde okudu.

23 Ekim 1924 tarihli Raboçaya Moskova gazetesi, bu dinletiden şöyle söz etti: "Salon tıklım tıklım doluydu. Destan sona erdiğinde, alkış tufanı koptu. Ardından, birçok yoldaşın tartışmaları, bunun Lenin hakkında yazılmış en güçlü eser olduğunu ortaya koydu."

Moskova'dan sonra, Mayakovski şiirini Kiev'de, Minsk'te, Smolensk'te ve Sovyetler Birliği'nin başka kentlerinde okudu. Daha sonraları, şöyle yazmıştı: "*Lenin Destanı*'nı bitirdim. Birçok işçi toplantısında bu şiirimi okudum. Dinleyicilerimin verdiği karşılık, beni cesaretlendirdi ve bu destana ihtiyaç duyulduğuna inandırdı."

LENİN DESTANI

Bu şiiri Rusya Komünist
Partisine ithaf ediyorum.

Zamanı geldi.
Başlıyorum
Lenin'i anlatmaya.
Zamanı geldi diyorsam,
sanmayın
yas bitti diye.
Yalnız,
ilk andaki şaşkınlık
yatıştı ve duruldu,
bir acıya dönüştü ki,
sürer gider biteviye.
Hızlan zaman,
fırtına ol savur
Lenin'in sloganlarını dört yana!
Bize yakışır mı,
bu ağlama,
bu ah vahımız?
Dünyada,
Lenin kadar canlı
kimse yok.

O bizim gücümüz,
bilgeliğimiz,
en güvenilir silahımız.
Karada yaşasa da
insanlar
birer kayıktır.
Bakarsın,
sonunda
hayat yolumuzun,
yosun,
deniz kabuğu,
midye yapışıktır,
şurasına
burasına
çoğumuzun.
Kudurmuş havalardan
sonra
zaman kollarız,
uzanırız,
güneşte
bir yaz günü,
üstümüzden
yeşil yosunları,
midyeleri paklarız,
deniz anasının
yapışkan sümüğünü.
Ben de
Lenin'e,
aklanıp paklanmaya,
devrim
rüzgarlarıyla,
yelken açmaya geldim.

Korkuyorum,
binlerce boş mısra
karalamaktan.
Çocuklar da
böyle korkar
yanılmaktan,
düş kırıklığına
uğramaktan.
İnsan kim olursa olsun,
hale geçirilebilir
başına.
Dehşete düşürür beni,
düşüncesi bile
tek başına:
Şiirle beslenen
yapay ışınlar,
O soylu,
geniş,
insan alnını kapatmasınlar.
Anıt kabir,
saygı duruşu,
kortejler,
tütsü kokulu törenler,
ağdalı yayınlar
bulandırmasın
Lenin'in
temel özelliğini,
sadeliğini.
Yalancı
ışıltılar
ona bulaşmasın.

Onu
gözbebeği gibi
korumak gerek.
Görevin buyruğuyla
yüreğim oy veriyor:
Artık yazmak gerek!

* * *

Yer yerinden oynuyor,
Moskova insan seli!
Meydan ateşlerinde,
donanlar
ısınıyor.
Ölmüş olan bu kişi
neden yüceltiliyor?
Kim bu?
Ne yapmış?
Nereli?
Çok kelime
çıkardım,
belleğimin kutusundan.
Fakat işe yaramıyor,
ne öylesi
ne böylesi.
Attım hepsini.
Yakışmıyor,
bana da,
size de.
Yoksulmuş
dünyanın
laf atölyesi.

Topu topu,
yalnız
yedi günümüz
ve yalnız
on iki
saatimiz var.
Uzatılamaz
sayılı
günlerimiz.
Ölüm,
kapıları
hep izinsiz çalar.
Bakmışsın,
saat
işe yaramaz olmuş,
dar geliyor
takvimler.
Olaylar,
bildiğimiz günlerle
ölçülmez olmuş.
Bu tür zamana "Çağ"
yada "Çığır"
işte öyle birşey derler.
Ne yapalım,
bütün gece
uyur,
gündüzleri
çabalarız
biz.
Kendi
suyumuzu
kendimiz çekeriz,
döndüğü
sürece
değirmenimiz.

Ama bir gün
hepimizin yararına,
biri
bakarsın,
olayların akışına
yön verir.
Böylesine
ya "çağın peygamberi"
yahut da
"dahi" denir.
İddiamız filan yok,
bize gelmeyin,
dense
zorla
gelecek değiliz.
Kendi karımız
bizi beğense,
bununla da
yetiniriz.
Ama
ruhu da
bedeni de
sanki demir,
bize hiç
benzemeyen birisi.
aramızdan çıkarsa,
görünüşüne
"heybetli" denir,
aklına,
Allah vergisi.
Böyle
bir takım
unvanlar yakıştırılır.

Çok akıllıca
değil,
çok aptalca da sayılmaz.
İyi de, sözler
duman gibi
dağılır,
bu boş kabuktan
nasılsa
bir anlam çıkmaz.
Fakat,
bu ölçüler
Lenin'e uymazdı.
Orta boy
bir ceket
giyerdi ancak.
O koca "çağ"
başını
pervaza vurmazdı
Herkes,
kendi gözüyle
görmüş olacak,
geçerdi
rahatça
tüm kapılardan.
Ne diye,
Lenin için
utanmadan
"Tanrının elçisi
haşmetli önder"
gibi laflar edilsin,
"Yetkisini
tanrıdan alan
liderimiz" densin.

Olsaydı Lenin
haşmetli
bir önder.
tanrılardan,
krallardan
olsaydı onda eser,
öfkeden
kudururdum.
Cenaze alayının
önüne geçer,
ona tapınanların
selini durdururdum.
Bağıra
çağıra
lanet etmek için
uygun
kelimeler
bulurdum elbette.
İstifa dilekçeleriyle
bombalayıp
Kremlin'i
göklere yükselen
küfürler savururdum,
ayak altında
çiğnenirken
çığlıklarımla birlikte.
Fakat o ne?
Dzerjinski(*) bugün
adımını sert atmıyor.

---

*) **F. E. Dzerjinski** (1877-1926): İleri gelen bir devrimci ve devlet adamı. Lenin'in dostu ve silah arkadaşı. V.Çe.Ka.'nın (Tüm Rusya Olağanüstü Karşı-Devrim ve Sabotajla Mücadele Komisyonu) başkanı olarak görev yapmıştır.

Sakince
yaklaşıyor
tabutun başına.
Bugün
izin verebilir
muhafız alayına.
Milyonlarca
insanın
kederli gözlerinde
yalnızca
donmuş
yaşlar parlıyor.
"Tanrısal bir varlık"
olsaydı Lenin,
hiç bu duygular
yaşanır mıydı?
Hayır!
Bugün,
gerçek bir acı
yürekleri dolduran.
Toprağa verilen,
dünyaya en çok
yakışandı,
yeryüzünde
tüm
yaşayanlardan.
O, dünyanındı,
toprağındı,
fakat benzemezdi
kendi burnunun
ötesini
göremeyenlere.

O, tüm evreni
bir bakışıyla
kavrardı,
Erişirdi bakışı
zamanın gizlediği
yerlere.
Bendi,
sendi,
bizlerdendi
yine de.
Alnı geniş ve yüksek,
bir kule gibi
dikti.
Yalnız... gözlerinin altı
derin ve acı
düşüncelerden
çizik çizikti.
Dudakları sertti
ve bizimkinden
daha alaycı.
Bu,
zafer arabasının
dizginini şaklatarak
oynayan
ve üstümüzden geçen
satrap(*)
sertliği değildi.
O, arkadaşına
sevgiyle sarılırdı,
insancıldı,

(*) **Satrap:** Eski Roma'da zalimliğiyle ünlü valiler.

ama çelikten sertti,
düşmanına karşı
koyduğu zaman.
Hepimizin zayıflıkları
ona da yabancı
değildi.
Bizim gibi
basbayağı hastalanır,
yine iyileşir.
Diyelim,
ben bilardoyu severim,
gözlerim keskindir,
o ise satrancı
-öndere satranç
daha çok yakışır.
Ve sonra,
satranç tahtasından
er meydanına geçerdi.
İnsanca bir
işçi diktatörlüğü
kurulana,
sermaye mat olana,
zindan-kaleler alınana dek,
dünkü piyonları
sınıf savaşına
sürerdi.
Sevdiğimiz,
değer verdiğimiz
şeyler de bir.
Hiç yakını değilken ben,
neden
bu denli içten,

gönlüm,
o tek bir soluk alsın
diye ölmeye hazır,
kendinden geçerek
sevinçten.
Yalnız ben mi? Sanki yok mu
memlekette
iyisi benden?
Çağırmadan,
ağzını aralasa insan
şöyle biraz,
hanginiz köy,
maden ocağı
ve kendi derisinden
hemen fırlayıp
bir adım ileri atmaz?
Şarapla karışık
keder içen
sarhoş gibiyim.
Tramvay yolundan
koruyan beni
yalnız içgüdüm.
Ölsem,
ağlayan olmaz şimdi,
ufak bir faniyim,
zaten
yıkmış halkımızı,
bu zamansız ölüm.
Tüm Rusya
bu aralar sanki
yine göçebe olmuş.
Bayrak, flama, bayrak...
Yürüyorlar kızıl bayrak
altında.

Milyonlar
sütunlu salona(*)
girip
çıkıyor.
Sarsılıyor zemin
bir milyon ayak
altında.
Karlı yaşlar döküyor,
bayrakların
kızaran gözleri.
Kısılmış telgrafın sesi,
matemli
mırıltıdan.
Kim bu?
Ne yapmış?
Nereli,
bu insanoğulları
arasında
en insan olan insan?

* * *

Biliriz
hepimiz
hayatını Ulyanov'un,
Kısacık.
Koca tarihte
ufacık bir an.
Fakat,
LENİN yoldaşın
ömrü sonsuz uzun...

---

*) **Sütunlu Salon:** 1924 yılı Ocak ayında Moskva'da Lenin'in naaşının açık tabut içinde katafalka konduğu Sendikalar Birliği binasının zemin katındaki büyük salon.

Yazıp anlatacağım size,
onu
en baştan.
Aslında, Lenin yolu
yüzyıllara uzanıyor.
Hikayemiz iki yüz yıl
öncesinden başlıyor.
Duyuyor musunuz?
Bu,
yüzyılların ardından,
Bromley ve Gujon(*)
hanedanının
sesi.
Buyurucu çığlığını
pirinç gırtlağından
fırlatan
dünyanın ilk
buhar makinesi.
Henüz tanınmayan
ve bu yüzden,
taçsız olan
Majesteleri
Sermaye,
kibarların saltanatının
el'an
başladığını duyuruyor.
Ayrıca,
açıklamak niyetinde:
Bundan böyle,
köylünün tüm gücü
onun hizmetinde.

(*) **Bromley ve Gujon:** Devrim öncesi Moskova'da büyük çelik fabrikaları.

Kentler,
çalar,
çırpar,
yürütür.
Aç kasaların
göbeğini doldurur.
Tezgahlara eğilir köylü,
sermayenin çarkını döndürür.
İşçi sınıfı
yoksul,
sıska ve kambur.
Göklere uzanmak
tehlikelerden
korumuyor bacaları,
emekçi sınıf
sıklaştırıyor
safları.
"Kemiklerimizle döşe
servet yolunu,
sömür iliğimizi.
Ama unutma:
Yakındır.
Geliyor,
Öncümüz,
Savaşçımız,
kurtarmaya bizi."
Baca dumanları
bulutlara
karışıyor.
Bacalar,
sıra erleri adeta
bir bölüğün.
İsyancıların
düzenli birlikleri
dağıttığı gibi

dumanla bulut
birleşince
rengi kararıyor göğün,
sanki
fırtına yaklaşıyor.
Yoksul halkın
gözü önünde
ımallar dizi dizi.
Bakıyor hesaplara
keleş müdür,
kartaloz.
Homurdanıyor:
"Para krizi!"
ve
levhayı asıyor:
"İŞE PAYDOS!"
Sinek pislikleri
benek benek
şekerlere yayılıyor,
silolarda
çürüyor tahıl,
sahipsiz.
Yeliseyev'in(*)
vitrini önünden
geçerken,
ayaklarını sürüyor,
karnı guruldayan
bir işsiz.
Gecekondulardan,
fukara odalarından,
feryatlar yükseliyor,
çocuk ağlamalarını
bastıran.

(*) **G. G. Yeliseyev:** Moskova ve Petersburg'da yiyecek mağazaları işleten zengin bir iş adamı.

Yalvarıyor halk
avuç açıp göklere:
"Nerdesin,
Öncümüz,
öç alıcımız,
kurtarıcımız!
Gel artık!
Savaşa da gideriz,
tek ki sen isteyesin,
sürünmekten bıktık!"

* * *

Yallah deve,
çöl gemisi,
sömürgeler fatihi!
Ateşten
kızgın çöllerde
yine yol açar mısın?
Vira,
çelik zırhlı
gemilerin kervanı!
Doğudaki
illeri
fethetmeye var mısın?
Işıklarla yıkanan
palmiyeler,
hurmalar,
Yeşil, serin
vahalar
ve masmavi
göklerde
kara kara bulutlar.

Dinle,
mısır tarlasında,
kırbaçlanan zenci ağlar:
"Ah Nil! Koca Nil!
Göz yaşlarımı sil!
Kara günleri
getir,
at kenara.
Kapkara olsun,
benden de kara!
Tutuşsun,
al kanlarım gibi
yangınlar.
Çıtır çıtır
kızarsın,
içinde pişsin,
Şiş göbekli
beyazlar,
zengin karalar!
Avlayıp
işlediğimiz
fildişini kaldır,
Daldıır!
Etlerine,
kalplerine daldır!
Kanım
boşuna
akmasın,
bari
torunlarıma
yarasın.
Gel,
Güneş Yüzlüm!
Adalet iste,
kurtar bizi.

Gayrı,
yaşayacak değilim.
Kapıya geldi,
dayandı ölüm.
Ey Nil'im!
Ey koca Nil'im!
Kabul et
dileğimizi!"

Karla örtülü
Rusya'da,
güneşle
alazlanan
Patagonya'da,
Mekanik
kan-ter
tezgahları
başladı
inlemeye,
gıcırdamaya.
Voznesensk'te,(*)
iplik büken
kentte,
İvanov'un
diktiği
tuğladan devler,
Tempo tutup
bir ağızdan
söyler:

---

*) **İvanovo Voznesensk:** Bugün İvanovo. Tekstil merkezi. Çarlık Rusya'sında devrimci çalışmaların en yoğun olduğu büyük kentlerden biri.

"Tüküreyim içine
İpliğinin, bezinin.
Zamanı geldi, geçiyor,
Yeni bir Stenka Razin'in."(*)

* * *

"Jandarma nedir?"
diye nasıl
sorarsa çocuklarımız,
"Kapitalizm nedir?"
diye öyle
soracak torunlarımız.

Anlatayım
size
sülalesini.
kağıda
çizeyim,
tam boy portresini.

Kapitalizm
gençken
zararsız
ve
becerikli
bir delikanlıydı.
Ne tembeldi,
ne de arsız,
kire pasa da
dayanıklıydı.

---

*) **Stepan Razin:** Rusya'da, 17. yüzyıldaki köylü ayaklanmasının lideri.

Feodal giysiler
ona dar gelirdi
dar!
Yukarılara tırmanırdı,
vardı
her tarakta bezi,
devrimlerle
geldi
onun da bahçesine bahar,
tuttururdu o da
bazen
Marseillaise'i!
Oydu
makineleri
ilk tasarlayan.
Onların
emrine
yeni köleler verdi.
Ve yeryüzünde
milyonlarca
insan,
milyonlarca
işçi çocuğu
türedi.

Çarlıkmış,
kontlukmuş,
lop gibi
çiğnemeden yuttu
armasıyla,
kartalıyla,
şu İncil'deki
inek misali
şişti

ve ardından
yalandı
parlamento diliyle.

Sonra,
çelik kasları
gevşeyip koptu.

Yağ bağladı,
göbek saldı
kocaman ve arsız,
öyle bir
kapitalist
oldu ki,
defteri
kebirinden
farksız.

Sıraladı
görkemli sarayları,
bir bir
ünlü ressamlar
çalıştı,
fırçası elinde.
Tavanlar-
rokoko,
döşeme-
ampir,
duvarlar-
Lui Katorz(*)
stilinde.
Önünde eğilip,
dikerek
kıçını

---

*) Fransız kralı XIV. Louis.

koruyordu
sarayların
içini dışını
göt suratlı,
tembel ve
pis,
yüzlerce,
binlerce
sivil polis.
Kapitalistin ruhu sağır,
ne renk tanır,
ne şarkı.
Tıpkı çayırdaki sığır:
ha çiçek olmuş,
ha ağaç.
Estetik,
etik,
ahenk-
neymiş bunların farkı?
Hepsi de
boş vaktini
hoş geçirmesi için
birer araç.

Nedir ki
cennet, cehennem
dedikleri?
Hepsi onunmuş!
Düşkün kocakarılara
satıyor utanmadan,
İsa çarmıhından
çivi delikleri,
huruç merdiveninden
birer basamak

ve birer tüy,
Ruh-ül Kudüs'ün
kuyruğundan.

Cep doldurup
tıkınsın,
horlasın,
başka ne yapsın?
İnsan eti
yedi,
insan kanı
içti,
Şişti.
Kendi boyunu
aştı
sonunda.
Çalışmaz oldu.
Niye?
Köleleri çalışsın!
Ve koflaşıp
serildi kaldı
tarihin yolunda
dünyayı
kaplayan
karyolasında.
Tıkadı
bütün yolu-
geçidi,
bağlandı
insanlığın eli-
kolu.
Onu
havaya
uçurmaktı,
kurtulmanın tek yolu!

* * *

Bilirim,
güler şairler şimdi
acı acı,
Lütfederler
bana
bir iki nasihat.
Eleştirmenler
şaklatır
kırbacı:
"Hani ruh,
lirik?
Seninki,
kuru laklakıyat!"
Elbet ya,
"kapitalizm"de
İncelik,
letafet ne arar?
"Bülbül" lafı
kulağı
çok daha güzel okşar.
Yok canım!
Ben yine
bildiğimi okuyacağım.
Mısralardan
savaşçı
sloganlar yapacağım.
Konu sıkıntısı
çekmem
bilirsiniz.
Bilirsiniz de...
Ne muhabbet
zamanıdır
yaşadığımız zaman

ne de
bir işe yarar
boş lafın
boş kılıfı.

Ben şair olarak
her şeyimi,
tüm gücümü,
sana
ve haklı davana
adıyorum, işçi sınıfı!

"Proletarya" sözü
sığ
ve biçimsiz kaçar,
komünizmden
korkanlar
bunu böyle sanır.

Oysa
bizim kulağımızı
müzik gibi okşar,
bu müzik
ölüleri bile
ayağa kaldırır!

Lüks katlar
korkudan
titreyip büzülüyor.

Bodrumdan
dalga dalga
bağrışlar yükseliyor:
"İşçiler,
bodrumlardan,
kaldırım taşı
döşeli
bu çıkmaz sokaklardan

kurtulup
masmavi göklere dek
özgürleşecek.

Doğmamış liderimiz,
bir işçinin çocuğu,
Gelecek,
proletaryayla
birleşecek!"
Dünya artık
dar geliyor
sermayenin hırsına,
patlayıncaya
kadar
kazanma hayalleriyle
milyar
dolarlık
yüzükleri
geçirmiş parmağına,
koca göbeği
ve kirli elleriyle
uzanıyor,
başkalarının
gırtlağına.

Çıkıp geliyor işte!
Yağma
susuzluğuyla
çarpışıyor demirler.
"Vuuur!"
Dünyayı paylaşamıyor
iki para babası.
Her köyde
bir mezarlık,
yatıyor şehit erler.

Her kentte,
kuruluyor
bir kol-bacak fabrikası.

Savaş bitti, kuruldu
masalar,
zafer pastasını
sofrada bölüşüp
paylaştılar.
Fakat-
dinle!
İnliyor kabirler,
kastanyet gibi
takırdıyor
kuru kemikler.
"Dirilip
döneceğiz
er meydanına,
zaman,
kanlı cinayetinizi
affetmeyecek!
Geliyor-
bilge liderimiz-
savaşlara
sonsuza
dek son vermek için,
size savaş ilan edecek!"
Daha
ne kadar
sürecek,
tufan gibi
kan selleri?
Ne güne dek,
dünyayı ıslatacak

derin,
kanlı-çamurlu
gözyaşı gölleri?
Sonunda,
tek tük hayalci
kalkıştı
bu güç soruyu
yanıtlamaya.
En olmayacak
ütopilerin
olasılığını
kanıtlamaya.

Fakat,
hiçbir derde
çare bulamadan,
kafalarını gerçeğin
granit kayasına
çarptı onlar.
Parlak zeka
kıvılcımlarının
aydınlattığı
patikalardan
nasıl geçsin
acı çeken milyonlar?

Artık kapitalizmin
kendisi,
faka basan hırsız,
dişlilerinin
çılgınca hızı arttıkça,
işçilerine
söz geçiremez oldu.

Kurduğu sistem
grevlerin,
bunalımların
sersemletici
gel-gitiyle
batıp çıktıkça,
sürüklenen
sararmış,
kuru bir yaprağa döndü.

"Altın yutan
bu sirki
ne yapmalı,
kimden yana olmalı,
kimi suçlamalı?"

Milyon-başlı,
milyon
elli-ayaklı,
işçi sınıfı,
beynini kurcalayan
bu soruyu
yanıtlamalıydı,.
davasının
doğruluğunu
Kanıtlamalıydı...

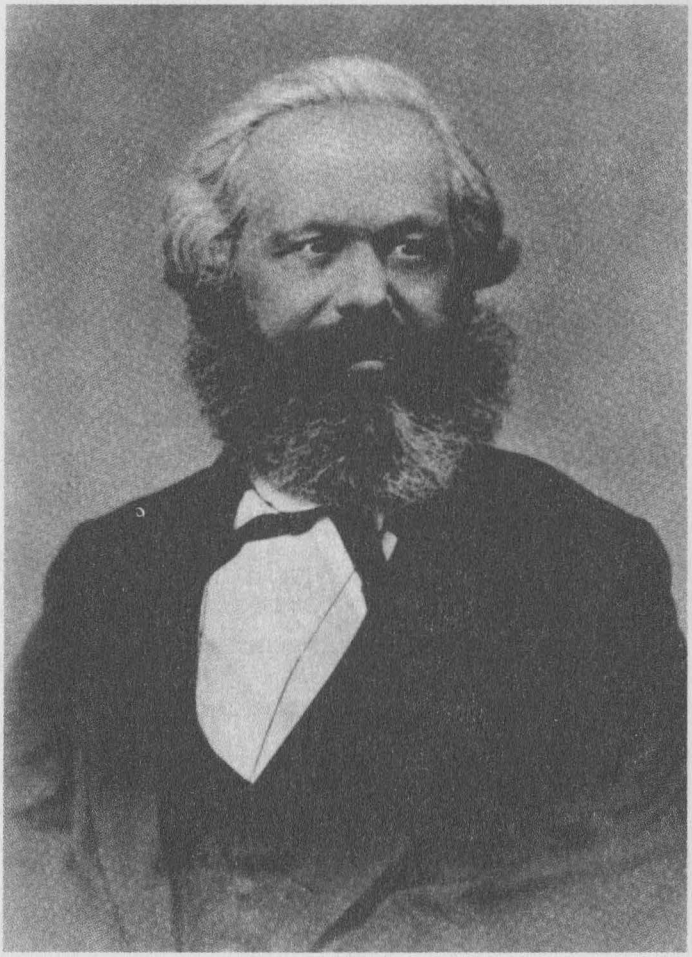
* * *

Sermayenin günlerini
kemirdi durdu,
zaman
ışıldağının
sürgit raksı.

Ta ki zaman
doğurana dek
Karl adlı adamı,
Lenin'in
ağabeyi Marx'ı.

Marx!
Etkiler bizi,
kır saçlı-sakallı resmi.
Ama bıraktığı izlenimden
ne denli farklı
onun hayatı!
Mermere kazılmış,
alçıtaşında donmuş ismi,
anımsatır,
geçmişe gömülmüş
yaşlı bir adamı.

Fakat,
gün geldi
devrim patikasında,
işçi ilk
ufacık adımını attı
ve durdu.
İşte o zaman Marx,
ışık saçan,
devasa bir alev halinde
yüreğini
ve düşüncelerini
tutuşturdu!
Sanki
en ağır çalışmaları
yapmış gibi,
tüm fabrikaların
tüm vardiyalarında,
her vidayı sıkıştırmış,
her işe el atmış gibi,

Marx
artı-değer
hırsızlarını yakaladı,
yağma
mallarının ortasında.

Başkaları
korkudan tir tir titrer,
ağzını açamazken,
gözlerini patronun
göbeği hizasına
kaldıramazken,
Marx üstlendi,
proletaryayı
sınıf savaşına götürmeyi,
altın danayı
ve saldırgan,
iri boğayı öldürmeyi.

Sanırdık ki
içinde
yaşadığımız cehennemden
ancak talih dalgaları
çıkarıp bizi
hâlâ körleştirici
gizem sisleriyle örtülü
komünizm körfezine
atacak.

Marx
en derin
tarih yasasını
bularak,
aydınlattı
hepimizi:

Dümeni
proletarya
tutacak!

Hayır,
Marx'ın kitapları
yalnız mürekkep ve kağıt değildir.
Donuk istatistiklerle dolu,
kupkuru
birer yapıt değildir.
Marx'ın kitapları
düzen getirdi
emeğin savaşan saflarına
İleriye doğru
yönlendirdi onları,
cesaret ve inançla.
Yönlendirdi ve
şöyle dedi onlara:
"Savaşın!
Belki de çoğunuz
düşecektir.
Teoriler,
somut eylemlerle kanıtlanır.
Pratiğin
dehası da
yakında gelecektir,
sizi kitaplardan
savaş meydanlarına götürecektir."
Düşünce değirmeni,
artık son düşüncesini
öğütüyordu.
Son satırlarda,
ağırlaşırken kalem
Marx'ın elinde,

biliyorum,
hayalinde Kremlin'i
görüyordu
ve Komün bayrağını,
Moskova göklerinde.

* * *

Yıllar,
kavun gibi
olgunlaşırken,
Emek de
sonunda
ergenliğe yetti.
Proletarya gel-gitinin
güçlü çarpmalarıyla sarsılan
sermaye
kalesininse,
güvenilirliği
elden gitti.
Kısa bir süre sonra...
birkaç yıl ötesi...
Uğuldayan bir fırtına
halkların öfkesi.
Öfke ayaklanmaya,
ayaklanma isyana,
isyan kıyama dönüşüyor,
ardından devrimler geliyor.
Fakat acımasızdır
burjuvanın hiddeti!
Thiers'lerin,(*)
Galiffet'lerin(**) şiddeti
ve insanlık dışı

(*) **Thiers, Adolph:** Fransız başbakanı. 1871'de Paris Komünü ayaklanmasını ezmiştir.

(**) **Gaston Gallifet** (1830-1909): Fransız generali. 1871'de Paris Komünü savunucularını acımasızca katlettirmiştir.

balyozu altında ezilen
komüncülerin
gölgeleri,

Paris'ten,
Pere Lachaise'in(*) duvar dibinden
hâlâ gelir sesleri:

"Bak, dinle
arkadaş!
Ders al yenilgimizden!
Vay o savaşçıya ki
tek başına vuruşur,
ibret almaz bizden!

Ancak parti,
düşmanın hakkından gelebilir.

İşçi sınıfı
bir tek
koca yumruk
gibi birleşmelidir!"

"Biz önderiz!"
der kimisi,
sonra da savuşur gider,
hatiplerde de olur bazen
türlü renk
ve türlü yüz.
Bir liderimiz olmalı,
son damla kanına kadar bizimle
kederde ve kıvançta,
ekmek kadar yalın,
ve bir ray kadar düz!

(*) Pere Lachaise mezarlığının önünde, komüncülerin idam edildiği kuzey duvarı köşesi.

İnançlar ve sınıflar,
dinler, diller,
kurumlar karışımı
altın tekerlekler üzerinde,
çatırdattı dünyayı.

Sermaye ise,
çelişkiler içinde,
üstünde tüm kini, hışmı
süngülerin desteğinde,
güçlü ve yağlı.

Komünizm hayaleti
dolaştı Avrupa'yı.

Gitti,
yine geldi,
dolaştı o yer benim,
bu yer senin.

Tüm bu nedenlerle,
bir gün,
Moskova'yla
Urallar arasında,
yarı yolda
ıssız Simbirsk
ormanında
doğdu
basbayağı bir çocuk:
Lenin.

Bir işçi tanırdım,
kara cahildi,
tadına bile
bakamamış
alfabenin.

Ama
her şeyi
bilirdi,
dinlemiş de
bir konuşmasını
Lenin'in.

Bir öykü duydum,
Sibiryalı bir köy kadını
anlattı:
Toprak ele geçirmişler,
cennet gibi işlemişler.

Lenin'i dinlemek şöyle dursun,
tek satırını bile okumamışlar,
fakat. tüm bu köylüler,
yediden yetmişe
Leninciymişler.

Dağlara tırmandım.
Ne bir ot,
ne bir can,
yalnız bulut kümesinin
nemli izi kayalıkta,
uçurumlar sarp ve derin.
Yüzlerce
kilometrelik çevrede
yaşayan tek dağ köylüsünün
göğsünde parlıyordu
rozeti LENİN'in.

Diyeceksiniz,
bu bir Ahi iğnesidir,
antikası
süs düşkünü genç kız
zevklerinin.

Hayır!
Bunlar,
gömleklerde işaretidir
Lenin sevgisiyle
yanan yüreklerin.

Anlatılamazdı bunlar
şu kancalı
slav-kiril harfleriyle,
ne de
"Kurtarıcı ol!" diye
semalardan bir emir geldi.
O,
yaşam ve kitaplar
arasından
adım adım
yolunu açarak,
dünya
emekçilerinin
öğretmenliğine yükseldi.

* * *

Rusya'ya
kuş bakışı
bir bakın:
Nehirleri
bir mavilik
denizidir;
sanki bunlar
ülkenin sırtında
kızılcık sopası,
yedi
kuyruklu
kırbaç izidir.

Fakat
bahar sularından da
mavi mavi süsler,
köle Rusya'nın
sırtını
mosmor çürükler!
Bir de bakın,
Rusya'ya
yandan,
nereye baksanız güneyden,
kuzeyden,
doğudan:
Dağlar,
maden kuyuları,
hapishaneler,
taş ocakları,
kürek cehennemi kaleler.

Fakat
kürek cezasından da
beterdir elbet
fabrikalarda,
tezgah başında
esaret.
Dünyada,
daha zengin
ve daha güzel
ülkeler çoktu,
fakat daha büyük
acı ve kederlerle
dolu ülke yoktu.

Çekilmez sonsuza dek
bu acılar!
Yok edin eli kanlıları!

Toprak ve Özgürlük!
İsyan çağrısı büyür,
tüm ülkeyi gezer.
Ta ki
tek tek isyancılar,
bireysel terör yanlıları
birleşinceye dek,
kiminde elbombası
kiminde mavzer.
Bir kurşunla
çarın işini bitirmek
iyi de,
ya mermi hedefine
isabet etmezse,
ne olur?
Eylem hazırlığında
yakalandı
Lenin'in ağabeyi de.
Çarın biri vurulsa,
yerini
bir başkası alır.
zulmüyle,
işkencesiyle
gelen gideni aratır.
Böylece,
Aleksandr Ulyanov,
bir gece,
Schlüsselburg(*)
meşalelerinin ışığında,

---

*) **A. İ. Ulyanov** (1866-1887): Lenin'in ağabeyi. Çar III. Aleksandr'ı öldürme girişimine katıldığı için tutuklanıp 1887'de Schlüsselburg kalesinde idam edildi.

idam sehpasına
yürür ve asılır.
O zamanlar,
Vladimir İlyiç
henüz girmişti on yedisine,
bir yemin etti ki
artık dönülemezdi asla:
"Ağabey,
doğruluk savaşında
biz geçeceğiz
senin yerine
ve yeneceğiz.
Ama
başka silahlarla...

* * *

Şu heykellere de bir bak...
Bu kahramanlar,
tavus kuşu gibi
kurumlanırlar:
"Ben neymişim"
dercesine gösteriş.
Şatafatsızdı oysa,
İlyiç'in omuzladığı
kahramanca iş.

İşçiler,
madenciler arasında İlyiç,
ders veriyor:
Usta dayak atıyor... Buna
karşı ne yapılır?
Ne yapsak,
patron değil yemek,
suyu bile
esirgiyor.

Yevmiye
beş kapik, beş kapik
nasıl artırılır?
Ama
mücadele
bununla bitmezdi.
Ufak tefek
metelikler
değildi amaç.
Sosyalizme
ulaşmak için
bu kadarı yetmezdi.
İlyiç,
doğruyu yanlışı öğretiyor
dev gibi bir demirciye:
"Yerleri süpürüp
öyle kenara çekilme pek.
Hedef,
Sosyalizm!
Düşman,
Kapitalizm!
Silahınsa,
çalı süpürgesi değil,
elindeki tüfek!"
İlyiç bunları
yine,
yine,
yineliyordu.
İşliyordu
işten uyuşmuş beyinleri,
sabaha dek
ve ertesi gün,
sonunda anlayanlar,
tek tek

dersi başarıyor,
bir adım ilerliyordu.
Dün bir düzineydi,
yüz oldu bugün,
çoğaldı,
tüm çalışan dünyayı
gök gürültüsüyle sarsarak.
Yüzse bugün,
eylemcilerin binlercesi
öbür gün
yürüdü,
yıldırım gibi
bir isyan patlatarak.
Biz artık
kuzu gibi sessiz,
ağzı var,
dili yok
bir yığın değiliz!
Lenin
broşürlerinin
şimşeğiyle kamçılanan
emekçinin
yoğunlaşan gazabıyla
bulutlanıyordu gökler.
Sağanak gibi yağıyordu,
ayaklanan
kalabalıklar
üstüne bildiriler.
İşçi sınıfı,
Lenin ışığının dolusunu
dibine kadar içti,
aydınlandı,
dağıttı
binlerce yıllık kasveti.

Yerine geliyordu
artık
büyük yemin.
Kitlelerin
gücünü özümledi,
sınıfla birlikte
büyüdü Lenin.
Giderek,
verimli katılımlarla
zenginleşerek,
gerçekleştirdiler
genç İlyiç'in
öğretisini.
Herkes kendi başına
değildi artık,
birleşerek,
kurdular İşçilerin
Kurtuluşu için
Mücadele Birliği'ni.(*)

Leninizm yayıldı,
tüm genişliğince
ve derinliğince.
Mucizeler yarattı
öğrencileri
Lenin okulunun.

Yeraltından gelen
diş gıcırtılarının
izi sezilir,

---

*) **İşçilerin Kurtuluşu için Mücadele Birliği:** Lenin'in 1895'te Rusya'da kurduğu devrimci örgütün adıdır.

Tozundan,
karlı çamurundan
sızan kan damlalarında
ince ince,
o bitmez,
tükenmez
Vladimirka yolunun.(*)

Bugün
bildiğimizce döndürürüz
şu eski yerküreyi bizler.
Ama öyleleri var ki,
didinip dururken
Kremlin koltuklarında,
akıllarına gelir birden
bir günün anısı,
yürekleri sızlar.
Pranga zincirlerinin
şangırtısı
çınlar kulaklarında.
Hatırlayın,
uzak değil
o geçmiş:
Gözetleme deliği,
ardında
tramvaylar, arabalar...
Kim var ki aranızda,
sorarım size dostlar,
hırsından ağlayarak,
demir parmaklığı
kemirmemiş?

---

*) **Vladimirka:** Siyasi mahkumların Moskova'dan Sibirya'da Vladimirsk kentine sürgüne gönderildiği kara yolunun adı.

Parçalasan kafanı
üzerine abanan duvarlarda,
ertesi gün
hücren süpürülür,
kum serpilir,
başkasını basar bağrına.

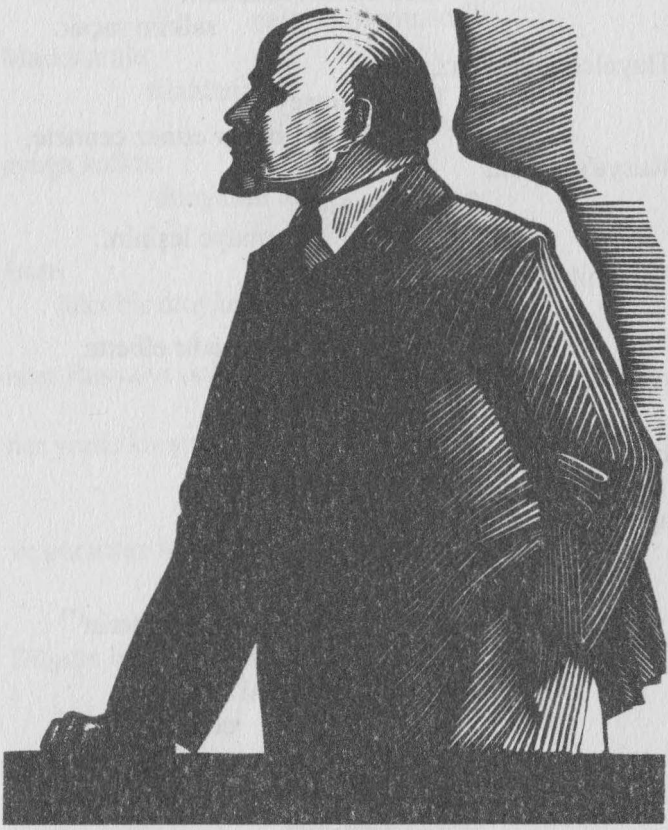
"Sen az yaşadın, onurlu öldün,
özgürlüğün ve yurdun uğruna.

Bu şarkının
yas dolu
kudreti,
kim bilir
hangi sürgünde,
Lenin'i etkilemişti?..

* * *

Köylü-
dediler-
kendi yolunu kendi bulacak,
tökezlemeden,
çekişmeden hiç,
sosyalizmi kuracak.

Ama nerde!
Rusya'nın yüzü
bacalarla diken diken.
Kentlerin çevresinde
kara duman sakalları,
salkım saçak.
Hayalcilik yararsız,
kimse kimseyi
buyur etmez cennete,
Rusya'nın yolu
üzerinden aşar
sermaye leşinin.
Yüz milyon
köylünün lideri
proletaryadır elbette,
proletaryanın
lideriyse L E N İ N.
İşçinin sırtına
semer vurmaktan hoşlanan,
ağzı kalabalık
liberallerin,
vaat dağıtan
S. R.'lerin(*)
gerçeğin parlak ışığında
içyüzlerini
ortaya çıkaran
Lenin,
ot tıkadı çanına
hepsinin.

---

*) **S. R.'ler:** Kent ve kırsal bölgeler burjuvazisinin çıkarlarını yansıtan Sosyalist Devrimciler Partisi'nin kısaltılmış adıydı. Menşeviklerle birlikte Lenin'e karşı çıkmışlar. Ekim Devrimi'nden sonra Sovyet iktidarına karşı mücadele etmişlerdir.

"Özgürlük",
"kardeşlik",
falan, filan. Boş laflara
karnımız tok.
Kesildi
palavracıların sesi.
Marksizmle
silahlanarak,
dizildi saflara,
ayağa kalktı,
dünyanın tek
Bolşevik Partisi.
İster
lüks bir otoyla
Amerika'da yolculuk et,
ister Rusya'yı dolaş
tabana kuvvet,
her yerde karşına
çıkar şu harfler:
RKP(*)
ve parantez içinde
bir de
küçük "b"
Düşsün bugün Pulkovo(**)
kızıl Mars'ın
peşine,
gökyüzünün
eski sandığını
karıştırarak.

(*) **Rusya Komünist Partisi (bolşevik)** söz konusu ediliyor. Parti, 1918-1925 yılları arasında bu adı kullanmıştı.

(**) 1924 yılındaki Büyük Güneş Tutulması sırasında, Leningrad yakınlarındaki Pulkovo Gözlemevi, Mars gezegeninin gözlenmesi çalışmalarına katılmıştı.

Kalacak bu küçük "b"
kağıt ve
flamalarda yine
kızıl Mars'tan
kat kat kızıl
ve kat kat parlak.

* * *

Sözcükler-
en güzelleri bile-
dönüşür mezbeleye.
Yıpranır giysisi,
yitirir özünü.
Bugün
parlatmak istiyorum
alarak ele,
sözcüklerin
en şanlısını: PARTİ sözünü.
Bireyiz-
tek olmaktan
var mı çıkarımız?
Sesi güçsüz çıkar,
birey tek başına
kalırsa.
Duyan kim?
Belki kendi
karımız,
o da,
çarşıda değil de,
yanımızda olursa.
Ama partinin sesi
gümbürdeme
gibidir,

yavaşça söylenen
sözlerin preslenmiş
ses birliği.
Düşman istihkamını
yıkan
gürleme gibidir,
toplar patlayınca
delinen
kulak zarı misali.
Tek başına bir insan
düşkünleşmiş,
dışlanmıştır.
Tek başına bir insana
kulak asmaz
kimse.
Hele yaşlı
bir kabadayıya çatsın,
yanmıştır,
hatta
iki sıskaya,
eğer birliktelerse.
Oysa
biz cılızlar,
partide birleştik mi,
teslim ol
düşman,
yıkıl karşımızdan!
Parti,
elinin milyonlarca
parmağını yumdu mu
sıkılır
koskoca bir yumruk,
parçalayıcı güce ulaşan.

Nedir ki birey?
Ne yarar sağlayabilir?
Bir insan,
hatta isterse olsun
pek önemli,
ne tek başına
beş kademlik
bir tomruğu kaldırabilir,
ne de,
hele hele,
beş katlı bir evi.
Parti milyonlarca kol,
beyin,
göz anlamına gelir.
organları
birbirine bağlıdır,
birlikte çalışır.
Partimiz
sayesinde projelerimiz
göklere yükselir.
Partide, herkes
dayanışma içinde
yardımlaşır.
Parti,
bizi rotamızda
tutan kıskaç,
tüm
işçi sınıfının
bel kemiğidir.
Parti,
davamızın
ölümsüzlüğünün,

sarsılmaz
inancımızın
cisimleşmiş biçimidir.
Dün aşağılanan işçi.
bugün imparatorlukları
siler haritadan.
Sınıfının beyni,
gücü,
onuru!
Partimiz işte bu!
Lenin
ve parti ikizdir,
Tarih ananın gözünde
acaba hangisi
üstündür?
Birini anımsarız,
söz ederken ötekinden,
Lenin ve Parti
Ayrılmaz bir bütündür.

* * *

Hâlâ pek çok soylu,
taçlı kafa
görülüyor ortalıkta,
burjuvalar
kış günü
kara kargalar gibi.
Fakat
emeğin lavları
kabarıyor yeraltında,
Partinin
kraterinden
dışarı fırlar gibi.

9 Ocak.
Maskesi düştü,
"halkın dostu"
Gapon'un.(*)
Ölüyoruz,
çarın kurşunları
altında.
Mukden'de(**) kan gölü,
Tsuşima'da(***) bozgun.
Sonu hüsran oldu
çar ihsanı
martavalının da.

Yeter artık!
İnanmıyoruz
yalana dolana.
Presnya(****)
silahlanıyor,
velveleyle katılıyor isyana.
Haydi! Çarın tahtı
çatırdıyor,
çökecek, eli kulağında,

(*) **G. Y. Gapon:** "St. Petersburg Fabrika İşçileri Birliği" adlı bir örgüt kuran ortodoks papazı. Amacı işçileri devrim yolundan saptırmaktı. Gapon, işçilerin ihsan dilemek için çar sarayına yürümesine önayak oldu. Yürüyüşe katılanlar 9 Ocak 1905 günü, çarın askeri birlikleri tarafından üzerlerine ateş açılarak dağıtıldılar. Bu olay tarihte "Kanlı Pazar" adıyla bilinir.

(**) **Mukden:** 1905'teki Rus-Japon savaşı sırasında, Rus birliklerinin yenilgiye uğradığı Çin kenti.

(***) **Tsuşima:** Japonların 1905 Mayısında büyük bir Rus deniz filosunu batırdığı Kore yakınlarındaki adanın ismi.

(****) **Presnya:** Moskova'da, 1905 devrimci ayaklanmasında, sert ve çetin sokak savaşlarının yapıldığı bir sokak.

devrilecek ardından
burjuvanın
rahat koltuğu da.
İlyiç her yerde.(*)
Gündüz-gece,
sabahlara dek,
işçilerle
birlikte savaştı,
1905 yılı boyunca.
Her kurulan barikata
bizzat gelerek,
yönetti devrimi
sonuna kadar,
bir kez eline alınca.

Çok geçmedi,
haince bir ses duyuldu:
"Haydi, çabuk!"
Genç kızların
yanakları gibi kızaran
kurdeleler kuşandı
çar efendi,
Manifesto elinde,
göründü balkonunda(**)
ve "özgür" bir
bal-haftası yaşandı.

(*) **İlyiç her yerde,** sözünün anlamı, 1905 Kasımında Lenin'in yurtdışından Rusya'ya dönmesi ve Aralıktaki silahlı ayaklanmanın örgütlenmesinde doğrudan doğruya yer almasıdır.

(**) Yükselen devrimci eylemlerin yarattığı gerilimi yatıştırmak için, Çar II. Nikola, 17 Ekim 1905'te halka «konuşma ve toplantı özgürlüğü, vb.» vadeden bir manifesto yayınlamış, fakat aynı zamanda devrimi bastırmak üzere çok sert önlemler de almıştı.

Söylevler,
türküler,
yaşa, varol sesleriyle
yürekler hoplar,
derken,
bastırıyor
kaba gürleyişiyle
her şeyi toplar
ve yelken açıp
işçi kanı
denizinin enginlerine,
çıkıyor çarın
kasap-amirali Dubasov,
ceza seferine.(*)
Tüküreyim
suratlarına,
Çeka vahşetinden(**)
dem vuran, iftiracı
beyaz
köpeklerin.
Görselerdi,
nasıl arkadan
bağlanıp dirseklerinden,
ölünceye dek
kırbaçlandığını
binlerce işçinin.
Kuduruyor gericilik.
Çıtkırıldım
aydınlar,

(*) **F. V. Dubasov** (1845-1912): Aralık 1905'teki ayaklanmayı bastırmakla görevlendirilen Moskova askeri genel valisi.

(**) **ÇEKA:** Aralık 1917'de, devrimin kazanımlarını savunmak için kurulan, Tüm Rusya Karşı Devrim ve Sabotajla Mücadele Olağanüstü Komisyonu adlı örgütün kısaltılmış adı.

bir kenara çekilip
her şeyi berbat ediyor,
evlerine
kapanıyor şimdi
onlar,
tanrıyı arayıp,
mum, tütsü yakarak
ibadet ediyor.(*)
Yoldaş Plehanov(**)
bile
ağlamaklı sesler çıkarıyor:
"Bolşeviklerin suçu bu,
yarı yolda kaldılar.
Boşu boşuna
oluk gibi
kan akıyor.
Ne diye sanki,
zamansız
silaha sarıldılar?"

Hainlerin
bu zavallı ve cılız
sızlanmalarını
susturdu
hiç cesaretini yitirmeyen
Lenin'in
gür sesi:

(*) **Tanrıyı arayanlar:** 20. yüzyılın başlarında, Rusya'da ortaya çıkan bir felsefi ahlak akımıydı. Tanrısız, yeni bir «akılcı» ve «proleter» bir din yaratma iddiasındaydılar.

) **G. V. Plehanov (1856-1918): Sosyal demokrat hareketin önde gelen liderlerinden biri, filozof ve edebiyat eleştirmeni. 1905-1907 Rus devriminin yenilgisinden sonra, ayaklanma başlatmanın yanlış olduğunu açıklamış ve bu yüzden, Lenin tarafından şiddetle eleştirilmiştir.

"Evet!
Silahlanmalıydık-
her gün tekrarlıyorum bunu-
fakat
çok daha azimli-
o zaman yenilmezdik-
ve çok daha
enerjik.
Görüyorum,
yakındır o gün:
İsyana hazırlanıyor mujik!
Ardından
tüm işçi sınıfı
yeniden
ayaklanacak.
Savunma değil
Saldırma,
kitlelerin sloganı olacak."

Ve kan köpüğü
içinde
yaşanan o kabus dolu yıl,
ayaklanan milyonlarca
işçinin
katledilmesine karşın,
gelip geçecek
ve hazırlık sınıfı
gibi kalacaktı yine de
gelecekteki
fırtınalara kıyasla,
daha başındaydılar işin!
Lenin için
nedir ki
bir daha sürgüne gönderilmek,

Lenin için
sürgün demek,
okul demek!
Gelecekteki
savaşlar için,
bizleri eğitiyor,
başkalarını eğitirken
kendi bilgisini çoğaltıyor.
Toparlıyor
dağılan Partiyi
ve geçiyor başa.
Alıyor üstüne
yeni görevler.
Yıldan yıla,
rekor düzeye
ulaşıyor grevler.
Bir kıvılcım yeter,
ülke yine
ayaklanacak baştan başa.
Derken, hepsinden korkunç
ve hepsinden acı
gelip çatıyor 1914,
alevler sarıyor cihanı.
Eski tüfek askerler,
gülümseyerek,
eski savaşları anlatırlar,
içerken tütünü.
Fakat
bu dünya ölçeğindeki
toptancı
kıyma makinesini

Poltava'yla,
Plevne'yle
kıyaslamak mümkün mü?(*)
Emperyalizm
boğazına kadar pisliğe,
murdarlığa batmış,
koca göbeğini şişirerek,
sırıtıp göstererek
takma dişlerini,
çağıldayan
kan okyanusu ortasında
rahatını hiç bozmuyor,
süngüye takıp yutuyor
ardı ardına
dünyanın tüm ülkelerini.

Emperyalistlerin
çevresinde
asalak dalkavuklar,
hani şu becerikli
ve yüze gülücü
Sosyal-Patriyotlar,
işçileri
satan ellerini
göğe doğru kaldırıp
kusturana kadar,
maymunlar gibi
bağrışıyorlar:
"Kanınızın
son damlasına kadar
dövüşün çocuklar!"

---

*) **Poltava ve Plevne:** Ukrayna ve Bulgaristan'da iki kentin adı. 1709 ve 1877'de buralarda, Rusların zaferiyle sonuçlanan tarihi savaşlar yapılmıştı.

Demir hurdası
yığınlarını
taşıyamaz oldu toprak,
içinde parçalanmış
insan artıkları
kokuyor.
Bu tımarhanede,
aklını
kaçırmayarak,
bir tek Zimmerwald
ayakta duruyor.(*)
Hiç unutulmadı
Lenin'in
orada yaptığı konuşma,
kaldırdı
gizli kalan bilinmezin
örtüsünü.
Alev alev
tutuştu
ateşten de yakıcı düşünceler
ve bastırdı
tüm sesleri,
topların gümbürtüsünü.
Sözde zafer uğruna
milyonlar savaşa gidiyor
bir yandan,
yüz binlerce
kılıçlı süvari
saldırıya geçiyor,

---

*) **Zimmerwald** (İsviçre): 5-8 Eylül 1915 tarihinde dünya sosyalist enternasyonal konferansının yapıldığı kent. Konferansta zorlu çekişmeler sonucu kabul edilen manifesto, tüm Avrupalı işçileri dünya savaşına kararlı biçimde karşı çıkmaya ve barış için mücadeleye çağırıyordu.

öte yandan
saçı dökülmüş,
orta boylu
bir tek insan,
kılıca, topa, tüfeğe
karşı koyuyor:
"Askerler!
Sizi aldattı burjuvalar,
sizi sattı.
Türklere karşı,
sonra Verdun'e,
Tuna'ya saldırttı.
Yeter artık!
Uluslar arasındaki
savaşa son verelim.
Ben derim ki,
bunu bir içsavaşa
çevirelim.
Biz halklar,
neden dövüşüyoruz ki?
Barış yapalım.
Bitsin artık
yağmalar,
ölümler,
yaralanmalar, yeter!
Dünya patronlarına karşı,
kutsal savaş
bayrağını açalım!
Acılarımız
ancak o zaman
sona erer."

Derler ki
fırın gibi kızgın
bir top,
şöyle
bir hapşırır.
Hoooop!
Ne adam kalır,
ne kemiği,
ne kanı,
gel de bul bakalım,
adını,
sanını.
Topların
hançeresiyle,
bombardımanların
sesiyle
gürlüyordu ülkeler
birbirine:
"Teslim ol, arkadaaaş!"
Vuruşup kırıştılar,
yok oldular
yeneni,
yenileniyle
ve kazanan
bir tek kişi kaldı:
Lenin yoldaş!
Lanet olası
emperyalistlerin,
sürüsüne bereket!
Gerçi bizim de
hani,
melek sabrımız var.
Fakat o da
tükendi,
ayaklandı Rusya
ve nihayet

kovalıyor
onları
Tebriz'den Arhangelsk'e
kadar.
Sanma
imparatorluğu
bir deli tavuk!
Koca gagalı
kartaldır o,
çift başlı
iktidarıyla.

Fakat,
izmarit gibi,
tarihin çöplüğüne
savurduk
bu iktidarı biz,
prensi,
veliahdı,
çarıyla.
Kan ve
kir pas içindeki
bu yüce
fakat aç millet,
kalkıp
ayağa
Sovyetlere mi
gidecek,
yoksa
yine
boyun mu eğecek
burjuvaya?

"Halk
çarlık zincirlerini kırdı
ve yurt içinde
kaynaşma var,
tutuşup yanıyor Rusya
dört bir yandan!"

O günlerde,
Vladimir İlyiç sürgün
İsviçre'de,
bu satırları okuyordu
gazetede,
titreyerek heyecandan.

Gazete sütunlarından
öğrendikleri
yetmiyordu ona,
tek çare
göğe doğru hızlanan
bir uçakla kaçmaktı.

Oraya,
yurda,
baş kaldıran
işçilerin yanına!

Tek düşüncesi,
tek isteği
onlarla birlikte savaşmaktı.

Ve işte,
vagonu Alman,
mührü Alman,
bir tren,
Parti emriyle,
götürüyor onu.

Bir bilseydi
katil Hohenzollern'ler(*)
o zaman,
Lenin'in
monarşileri için
bir bomba olduğunu!

* * *

Petrogratlılar
çıldıracak sanki
sevinçten,
öpüşüp,
çocuklar gibi
hoplayıp
zıplaşıyor.

Fakat al kurdelalı,
askerce süslü
dıştan ve içten,
Nevski'de(**)
şimdi
hain generaller
kaynaşıyor.

Bir adım...
bir adım daha...
ve görünecek sınır,
yine
polis düdükleri
çalacak,

(*) **Hohenzollern:** Alman Kralı II. Wilhelm'in sülalesinin taşıdığı ad.

) **Nevski Prospekt: Leningrad'ın ana caddesi.

pençesi
yumuşak,
tırnağı
sivri,
burjuvalar
bunları çıkardı,
çıkaracak!
Önce
izmarit yavrusu,
sonra istavrit yavrusu,
derken kefal,
derken köpekbalığı,
çık, daha da çık!
Sonra efendim
Dardanelski Milyukov,
süt kuzusu
ve sonunda,
taç giyme töreni
meraklısı
Mihayılcık![*]
Başbakan[**]
kuş tüyü yastıklarda,
saltanat eyler.

---

[*] **P.I. Milyukov** (1859-1943): Kadet partisi lideriydi. Zafer kazanılsın kazanılmasın, birinci dünya savaşının sürmesinden, İstanbul ve Çanakkale Boğazlarının Rusya tarafından alınmasından yanaydı. Bu yüzden, Çanakkale Boğazının yabancı dillerdeki adına benzeterek, alaycı biçimde ona Dardanelski denmiştir.

Kerenski geçici hükümetinin dışişleri bakanıydı. Milyukov, 1917 Şubat burjuva-demokratik devrimi sırasında, tahttan indirilen II. Nikola'nın yerine, kardeşi Prens Mihayıl'ı geçirerek, monarşiyi kurtarmak istemiştir.

[**] Burada başbakandan kastedilen Kerenski'dir. **A. F. Kerenski** (1881-1970) 1917'de, Rusya'da geçici hükümetin başıydı.

Nerdeeee
o kaba saba Halk Komiseri,
nerde?
Bir genç kız
inceliğiyle
ve tenor sesiyle
şarkı söyler,
kriz tutar bazen,
küüüt,
serilir kalır yerlerde.
Doyamamışız daha
Şubat
mucizesine,
tadamamışız
özgürlüğün
kırıntısını
bile...
Alıyor
sopayı ele,
sözde "savunmacılar"
yine.
"Marş, marş,
işçi parçaları!
Haydi cepheye!"
Bu sevimli
eski moda tablo
tamamlanıyor,
bize daha önce
ve daha sonra
ihanet edenlerle.
Bekçi köpeği S. R.'ler,
Savinkov'lar(*)
çevremizi sarıyor,

---

*) **B. V. Savinkov** (1875-1925): S. R. Partisi üyesiydi. 1918 yazındaki karşı devrimci komploya etkin biçimde katılmıştı.

Kötü kedi,
muhbir Menşeviklerle.(*)
Fakat dinle!
Bir ses geliyor
yağ bağlamaya
yüz tutan
kente,
Neva kıyısı
ötesinden!
Yayılıyor
Finlandiya
garından,
sarsılıyor
Viborg varoşları
bir zırhlı aracın
gürlemesinden.
Ve kabarıp
köpürüyor
isyan denizi
nihayet,
esiyor devrim rüzgarı,
sert ve serin!
Liteynaya(**)
silme iş tulumu,
kasket...
"Lenin bizimle!
Yaşasın Lenin!"
"Y o l d a ş l a r !"

(*) **Menşevikler:** RSDİP (Rusya Sosyal-Demokrat İşçi Partisi) örgütüne karşıt eğilimin temsilcileri. Devrimci mücadelenin temel noktalarında uzlaşmacı ve pasif bir tutumdaydılar.

(**) **Liteynaya:** Petrograd'da bir sokak.

İlk birkaç bin
fabrika işçisinin
başları üstünde
kaldırıyor
ileriyi gösteren elini
Lenin.
"S. R.'lik paçavrasını
alaşağı edelim!
Kapitalistle
dalkavuklarına
gerekli dersi verelim!
Biz
yoksul sınıfların
sesiyiz!
Biz,
tüm Rusya
işçilerinin temsilcisiyiz!
Yaşasın
komünizmi kuran
Partimiz!
Yaşasın
Sovyetler iktidarı
uğruna silahlı mücadelemiz!"
Kalabalık heyecanlı,
şaşırmış gibi...
İlk kez
senin önüne,
benim önüme
dikiliyor,
yapılması basit bir
işmiş gibi,
S O S Y A L İ Z M,
yeni, henüz bilinmedik
kelime!

Fabrikadan fabrikaya
düdükler
ötüyor,
Ufuktan ufuğa
aydınlanıyor
gök, deniz.
Yarınki
emekçi komününün
güneşi doğuyor,
burjuvasız,
proletersiz,
efendisiz,
kölesiz!
Kopanyor
bizleri saran
ipleri,
bir balta
darbesi gibi
Lenin'in
sözleri.
Söylevini kesiyor
kitlelerin
büyüyen heyecanı:
"Haklısın, Lenin!
Doğru!
Geldi eylem zamanı!"

Balerin
Kşesinskaya'nın(*)
malikanesi,

*) **M. F. Kşesinskaya** (Doğumu 1872): Çarlık Rusya'sının ünlü bir dans sanatçısıydı. 1917'de Çar II. Nikola tarafından ona ödül olarak verilen konağa, devrimden sonra RSDİP Merkez Komitesi yerleşmiştir.

hani, ödülüydü
parmak ucunda
tüy gibi
dansetmenin,
şimdi
iş tulumu giyenlerin
yazıhanesi,
yankılanıyor
sert darbeleriyle
demir nalçalı ökçelerin.
Bu dökümhanede
işçi demiri
işleniyor.
İşçi çeliğine su,
burada veriliyor.

"Koca burjuva,
tıkın ananasını,
aman da aman,
Zıkkımlan
hindi dolmasını,
haydi zıkkımlan!
Yaşıyor burjuva,
yağ-bal içinde yaşıyor.
Ama
yaklaşıyor son günü,
son günü yaklaşıyor!"

Patlayasıya yiyip
zom olasıya içenlere,
nedenini,
nasılını
sorduk bile.

Temmuz ayındaki
kostümlü provada,(*)
okşandı
burjuvaların göbeği
silah namlusu ile.
Büyük patronlar
diş gıcırdatarak,
ölümcül bakışları
öfke saçarak:
"Köle isyanı ha?
Gösteririz onlara!"
diye gürlüyor.
"Lenin'i
kurşuna dizin!"
Kerenski emri not ediyor.
"Zinoviey(**)
zindana atılsın!"
Parti yeraltına
iniyor.
Gidiyor İlyiç
Finlandiya'da
Razliv'e.
Kargaşaya getirip
parçalamak isteyenler
düşüyor peşine.

(*) **Temmuzdaki kostümlü prova,** deyimiyle kastedilen, işçi, asker ve denizcilerin 3 Temmuz 1917'de, Petrograd'da yaptıkları barışçı gösteridir. Göstericiler tarafından, Sovyetler iktidarına tam bir geçiş isteniyordu. Ancak, Geçici Hükümetin emriyle, yürüyüşe katılanlar, üstlerine ateş açılarak dağıtıldı.

(**) **G. E. Zinoviev** (1883-1936): O zamanlarda, RSDİP(b)'nin Merkez Komitesi üyesiydi. Daha sonraları, işçi davasına ihanet ettiğinden partiden ihraç edilmiştir.

Ama baraka,
çatı arası
yada kulübe
teslim etmiyor,
büyük önderi
vahşi av köpeklerine.

Lenin görünmüyor,
fakat yine de
aramızda dolaşıyor.
Bu,
çalışma düzeninden
hemen
seziliyor.

Her atılan sloganda,
onun düşünceleri
yansıyor,
her toplumsal hareket,
onun eliyle
yönetiliyor.

Şimdi
zemin de,
Lenin'in sözlerine
bereketli,
hepsi de
düşer düşmez toprağa,
filizleniyor.
İşçilerin omuzlarına
azimli
ve gayretli
milyonlarca köylü omuzu
sımsıkı
dayanıyor.

İş artık kalınca
sipere,
barikata,
Lenin, günler
arasından
bir gün seçer,
hiçbir şeye bakmaz,
koşar Petrograd'a...
"Yoldaşlar!
Oyun mu oynuyoruz?
Yeter beklediğimiz, yeter!
Sermaye boyunduruğuna,
insafsız açlığa,
kepaze ve sefih
savaş soygununa,
haydutça müdahaleye
karnımız tok!
Bırakın,
nasılsa yazacak
bunları tarih,
rezaletler,
Tarih Ninenin
çillerinden
bile çok!"
Yılların ardından
o günlere
baktığımızda,
Lenin'in görüntüsü,
mücadelenin
olanca yüceliğine eşit.
On bin yıllık köleliğin
yokluklar, zorluklar
arasından açtığı yol,

insanlığı
komün çağına götüren
ışıklı geçit!
Yoksunluk yılları
yitecek
tarihin derinliklerinde.
Komün yazı
gelecekte
dünyamızı ısıtacak,
en sonunda mutluluk,
kızıl Ekim çiçeklerinde,
nefis bir meyva gibi
tatlı tatlı
olgunlaşacak!

Lenin'in
o zamanki
emirlerini
okuyanlar
karıştıracak arşivi,
sararmış
yapraklara
bakarak,
ve hiç kuşkum yok,
çoktandır
artık akmayan
gözyaşlarını
silecekler gizlice,
duygulanarak.
Sorarım
kendi kendime
ben de bazen:
Eski günlerimden
en parlağı
hangisiydi?

Canlanır belleğimde
daima
bir tek büyük an:
Devrimin ilk günü,
25 Ekim
1917.
Smolni Enstitüsü[*)]
arı kovanı gibi
kaynıyor,
bombalar
oyuncak top,
bahriyelilerin
elinde.
Süngülerde
çakmak çakmak
şimşekler
çakıyor,
fişeklikler
kemer olmuş
mitralyözcülerin
belinde.
Boşuna beklemiyor
kalabalıklar
koridorlarda,
hiçbiri
acemi değil
bomba,
tüfek gibi konularda.

---

*) **Smolni:** Çarlık Rusya'sında soylu genç kızların eğitim gördüğü bir enstitüydü. Ekim Devrimi sırasında ilk ele geçirilen tarihi binaydı ve Petrograd Sovyet'i burada kurulmuş. Ekim Devriminin karargahı olmuştu.

- Stalin Yoldaş(*)
sizi çağırıyor!

Sağdan üçüncü kapı,
kendisi odasında...

- Hey, yoldaşlar
yürüyün!
- Lan, kim duruyor?

- Binin zırhlı araçlara!
Görev posta binasında!

"Trotski Yoldaşın(**)
emirleri."
"Baş üstüne!"
Rrrrap... döndü,

fırladı ileriye,
uzaklaştı,
insan değil, bora!

Lambanın altında
bir parladı
bir söndü,

---

*) **J. V. Stalin** (1879-1953): Rusya devrimci hareketinin önde gelen simalarındandı. Petrograd'daki Ekim silahlı ayaklanmasının en önemli liderlerinden biriydi. Daha sonraları, SBKP'nin önde gelen bir yöneticisi oldu ve Sovyet Devletinin başına geçti.

) **L. D. Trotski (Bronstein) (1879-1940): Sosyal-demokrat, Rusya sosyal demokrasisinin merkez grubunun başı. Ekim Devriminden az önce, RSDİP (b), yani Bolşevik partisiyle birleşti. Silahlı ayaklanmanın ertelenmesini istemesi Lenin tarafından şiddetle eleştirildi.

Ayaklanmanın siyasi merkezinin üyelerinden biriydi. Ekim Devriminin zaferinden sonra, muhalif bloğa geçip Leninizm'in yeminli düşmanı gibi davrandı. 1927'de partiden ihraç edildi ve Rusya sınırları dışına çıkarıldı.

denizci kasketinin
kurdelelerindeki yazı:
"AVRORA".(*)

Kimi emir uçuruyor,
kimi
tartışma hevesinde,
kimi de
tüfek dolduruyor
tıkırdatarak dizinde.

Ansızın,
upuzun koridorun
öbür ucundan,
giriyor
usulca Lenin,
hiç göze çarpmadan.

Gerçi
dövüşmüşler ama
komutanı olduğu savaşta,
millet
tanımıyor
onu, portrelerinden daha.

İtiş kakış,
bağırış çığırış gırla,
şakalar
tuzlu biberli,
küfürler
ana avrat dümdüz ortalıkta.

---

*) **Avrora:** Geçici Hükümetin yerleşmiş bulunduğu Çarın kışlık sarayının ele geçirilmesinin başlamasının işareti olarak, saraya ilk top ateşini açan kruvazör.

Onca beklenen
ve özlenen
bu demir tufanının
ortasında,
Lenin.
yorgunluktan
üzerine ağırlık çökmüş gibi
ayakta;
yürüyor,
duruyor,
ellerini arkada kavuşturmuş,
gözleri
neşeyle ışıyor,
bu karmakarışık
sahne karşısında.
Bir kez onu gördüğümde,
ustura kadar keskin
gözünü
saçı sakalına
karışmış,
hırpani
bir delikanlıya dikmişti.
Gözleri,
kıskaç gibi
yakalardı daima
sorunun
özünü,
sözlerin altındaki
ruhu çekip çıkarmayı
huy edinmişti.
Biliyordum,
anlamıştı,
kavramıştı her şeyi,

her şeyi,
o derin
gözlerinin
araştırdığı her şeyi:
Tersane
ve maden işçilerinin
neler çektiğini,
köylüyle askerin
neden sızlanıp inlediğini,

ve Nobel,
Putilov(*) gibilerin
ne istediğini.
Onun bakış açısı
tüm ırkları kapsar,
üstünde
güneşin doğup
battığı tüm kıtaları.
O zamanlarda,
insan nüfusu
bir buçuk milyar.
Bir gece
sabaha dek düşünür,
dünyayı tartar
ve sabahleyin
açıklar kararı:

"Herkese,
herkese,
herkese,

---

*) **Nobel,** büyük servetini, Çardan imtiyaz alıp Bakü'de işlettiği petrol rafinerileri ve petrol kuyularından kazanmıştı. **Putilov,** ise ünlü bir fabrikatördü.

zenginlere
kulluk yapanlara, birbirini
doğrayanlara,
açlıktan ağlayanlara:
Sovyetleri
getirelim iktidara!
Köylüye
toprak!
Halklara
barış!
Açlara
ekmek!"
Asker kanı dolu
kadehi bir yana koyup
kaşıyarak ensesini,
burjuvalar öfkeden kudurup
yükseltti sesini:
"Kırarız kafalarını!
Duhonin'le Kornilov(*)
ağlatır analarını,
hele hele Guçkov'la(**)
Kerenski
temizlerler hepsini!"
Gel gelelim, daha er
meydanına çıkmadan,
üstlerine
dolu misali yağınca
kararnameler,(***)

(*) **N. N. Duhonin** (1876-1917), **L.G. Kornilov** (1870-1918): devrimi yıkmaya çalışan çarlık yanlısı generaller.

(**) **A. İ. Guçkov** (1862-1936): Geçici Hükümetin bakanlarından biriydi.

(***) Burada "Barış, Toprak, İşçi ve Köylü Hükümetinin Kurulması üzerine Kararnameler" söz konusu ediliyor. Bunlar, devrimci yetkililerin yayınladığı ilk belgelerdi.

teslim oluverdi
hem cephe,
hem de geriler,
tek bir
kurşun bile sıkmadan.
Bugün biliyoruz,
kime
gününü gösterdi
kimler:

En kara cahil
yüreklerde bile,
Bolşevikler
usanmadan
bıkmadan,
azmi
ve kararlılığı
çelikleştirdiler.
Kulaktan kulağa,
hısım akrabalara,
hısım akrabadan
yakınlara,
yakınlardan
uzaklara,
çığ gibi yuvarlanarak,
yücelerden enginlere düştü;
fısıltıydı
büyüdü,
tırmanıp kükremeye dönüştü,
döndü dolaştı,
titretti
şu çağrı
tüm yürekleri:

"Küçük ve yoksul
kulübelere barış!
Saraylara savaş!
Haydi yoldaş,
ileri!"
Ünlü ünsüz,
yıkık dökük demedik,
tüm fabrikalarda
dövüştük.
Düşmanı
bezelye taneleri gibi
silkeledik,
kentlerin dışındaki
bataklıklara döktük.
Ekim yangını da
bacayı sarmıştı,
geçtiği yollardan,
zafere yürüyüşünü
vurgulayan,
işaret kazıkları
dikiyordu
tutuşan konaklardan.
Toprak-
eskiden
toplu kırbaçlananların
uzatıldığı döşek-
birdenbire
nasırlı bir el
tarafından sımsıkı kavrandı.
Tüm dereleri,
tümsekleriyle,
her şeyiyle
kıyamete dek,

nicedir özlenen,
kanla sulanan toprak,
köylünün elinde kaldı.
Garezini pis pis kusuyor,
kolalı gömlekli,
gözlüklü ekabir,
tüyüyor dışarıda
aramaya gayri kim kaldıysa,
veliaht yada
çarı.
Uğurlar olsun!
Çünkü bizde,
çok kolay öğrenir,
bir aşçı bile bugün,
emekçinin çıkarına yönetmeyi
iktidarı.

* * *

Kurtardık canımızı,
durmadan
yazarak,
çizerek,
haykırarak
siperlerden Alman kulaklarına
tatlı sözler:
"Gelin, kardeş olalım!
Barışalım!
Savaşmak neye gerek!"
Sonunda,
cephe gerisine sıvıştı,
yük vagonlarıyla
Alman erler.

Bu gediği
avuçla
nasıl kapatalım?
Su aldı tekne,
kayığımız yan yattı,
batacak nerdeyse.
Wilhelm'in çizmesi
Nikola'nınkinden
serttir,
atsa bir tekme,
sınır mınır dinlemez,
ezer geçer ülkeyi isterse.
S. R.'ler de
bir yandan,
zırvalarıyla
bulandırıyor ortalığı,
kaçanları
yakalamak için
akıl almaz
kelime tuzakları kuruyor.
Her nasılsa bulmuşlar,
karıştırırken
tarihi hurdalığı,
gülünç
oyuncak kılıçlarını
şövalyevari sallıyor
ve eski tablolardaki gibi,
ne de zarif saldırıyor,
yere sermek için
düşmanın zırhlı
canavarlarını!
Dövüş horozlarının
kavga zevkini
kaçırdı Lenin:
"Dur bakalım!

Bu yükü de
Parti üzerine
alacak.
Şu utanılası
Brest(*)
molası bir fırsattır,
yararlanalım.
Kaybımız mı?
Biraz toprak.
Kazancımızsa
zaman olacak.
Bu soluklanma
sırasında
ölmemek,
sonra da
düşmana
öldürücü bir darbe indirmek
ve
gerçekleştirmek için
beklediğimiz atılımı,
bize
silahtan çok
disiplinle bilinçli
kararlılık gerek.
Önce,
sağlamalıyız
Kızıl Ordu saflarına
kitlesel katılımı!"

* * *

(*) **...utanılası Brest molası:** bu sözün anlamı 1918 Martında, Rusya ile Almanya arasında imzalanan ateşkes antlaşmasıdır. Bu antlaşma, Brest-Litovsk kentinde imzalanmıştı ve Rusya için son derece elverişsiz koşullar içeriyordu. I. Dünya savaşından kurtulmak için bir fırsat oluşturduğundan, devrimci hükümet bu antlaşmayı imzalamayı kabul etmek zorunda kalmıştı. Böylece, Sovyet Devletini güçlendirmek için bir soluklanma zamanı kazanılmış oluyordu.

Gelecekte tarihçiler
şu dokuz başlı ejder[*]
afişlerine
bakıp bakıp soracak:
"Bu yaratıklar
yaşamış m'ola ki?"
Ama bizi
yutabilirlerdi,
öyle yakındık
o kafalardan her birine.
Tam boy,
capcanlı bir ejderdi bu
hem de,
vallahi...

"Düşmana göğüs gerelim,
Feda olsun kanımız.
Savaşarak ölelim,
Yaşasın iktidarımız!"

Önce Denikin çıkageliyor.
Denikin'i atıyoruz.
Onarılıyor, top ateşiyle
yıkılan ev, ocak.
Denikin'in ardından
Vrangel'le çarpışıyoruz,
baron defleniyor,
sökün ediyor Kolçak![**]

---

[*] **...dokuz başlı ejder afişleri:** Rusya'da içsavaş sırasında karşıdevrimci güçler, posterlerde sık sık çok başlı ejder biçiminde gösteriliyordu.

[**] **A. İ. Denikin, A.V. Kolçak** ve **F. P. Vrangel:** İçsavaşın çeşitli aşamalarında, Sovyet İktidarına karşı mücadelede başı çeken karşıdevrimci generaller.

Bataklıkta yatıyor,
ot, ağaç kabuğu yiyor,
yine de öne atılıyor,
kızıl yıldızlı
birlikler.
Her erin
yüreğinde Lenin,
Lenin, her erin
üstüne titriyor,
on bir bin verstlik(*)
ateş hattının
üzerine
yelpaze gibi yayılıyor
bir milyon kızıl asker.

On bir bin verst
diyorsak,
bu, eniydi cephenin,
boyunu,
derinliğiniyse,
bildiği yok kimsenin.
Her kapının
ağzında
bir düşman tuzağı gizli,
kan dökülüyor,
can veriliyor
zaptetmek için her bir evi.
S. R. ve monarşistlerin
ölüm kusan tüfekleriyle
zehirli dili,
kâh yılan gibi sokuyor.
kâh dalıyor it gibi.

(*) **Verst:** Rusya'da kullanılan 1 067 metrelik bir uzunluk ölçüsü birimi.

Mihailson(*)
fabrikasına giden yolu
bilmez misin?
Lenin'in yarasından
akan kanın
bıraktığı izden belli!
S. R.'lerin
çenesi
iyi işliyor,
tetiği çeken
elleri
titriyor biraz fakat;
kurşunları
geri tepip
kendi kaburgalarını
işliyor.
Açlıkla tifonun
kuşatmasıysa
kurşunlardan daha berbat.
1918'deki
bizlerden
daha toktur,
artıkların
üstünde uçuşan
sürüyle karasinek.
Karın doyurmaz
umut
ve vaat.

(*) 30 Ağustos 1918 tarihinde, Moskova'da Mickelson fabrikasındaki toplantıda, Lenin işçilere hitaben bir konuşma yaptıktan sonra, S.R. örgütü üyesi terörist Fanny Kaplan'ın silahlı saldırısına uğrayıp ağır yaralanmıştı.

Alabilmek için
ince bir dilim
ekmek,
kuyruk bekliyorduk
ayazda,
tam on iki saat!
Bir fabrika veriliyor,
patates
tarlası karşılığında.
Patates için koskoca fabrika,
ister işlet,
ister sat!
Güzelim fabrika bu,
yazık değil mi buna?
Ne gezer!?
On koca binalı
dev gemi inşaat
kombinası
çuf-çuf işliyor
çakmak üretme uğruna!
Köy ağasının
yaşantısıysa,
baklava börek!
Hesabı basit,
"kulak"
görür ilerisini,
ürününü
istifler ve saklar,
uygun güne dek
toprağa gömer
yağlı rublesini.
Açlık,
mermiden de acımasız vurur,
daha kesin öldürür.

Çelik pençeli olacaksın
böyle anlarda,
sökmez yumuşaklık.
Bu yüzden,
Lenin azimle,
gaddar "kulak"lara karşı yürür,
besin ikmal
bölükleriyle,
gösterir neymiş vurgunculuk.
Böyle bir devirde,
hangi salak,
demokrasi kavramını
aklına düşürür?
Çıtkırıldımlığı,
ikiyüzlülüğü bırak,
ancak,
demir
bir
proleter diktatörlük
sosyalizmi zafere götürür.

* * *

Yendik sonunda,
yendik ama
delik deşik teknemiz,
ahşaplar
kıymık kıymık,
stop etmiş ınakinemiz.
Geciktik onarmaya
yeri,
duvarları,
tavanı
Gelsin çekiçle çivi,
düzeltsin
her bir yanı.

Liman nerde?
Deniz fenerleri
bile
sönmüş mü ne?
Direklerden
aşıyor dalgalar,
yalpalıyor gemimiz.
Bir de
alabora olduk mu,
resmen batarız dibe.
Sancakta
yüz milyonluk
köylü sınıfı yükümüz.
Düşmanlar sevinçten
şeytanca kahkahalarla
uluyor.
Bu afetin ortasında,
bir tek Lenin
soğukkanlılığını koruyor,
dümene geçip
rüzgar altına
yirmi kerte
birden çevirince,
ustaca
çark ettirilen gemi,
sağ salim limana sokuluyor.

Aniden,
süt liman ortalık,
fırtına duruluyor.
Çıkıyor
köylüler
sakin limana
hep.

Arabalar
ekmek taşıyor,
bildik alım-satım
afişleri, ticarethaneler
kuruluyor
şurada,
burada.
İşte böyle başlıyor
NEP.(*)
Lenin göz kırpıyor:
"Toparlanalım diye
yaptık bu işleri.
Arşınla mal ölçmeye
alışalım,
yoksa halimiz duman!"
Karaya çıkmak
sersemletiyor
yorgun gemicileri:
"Uf!
Fırtına nereye gitti?
Bu hangi liman?"

Lenin'in
gösterdiği koy,
bu kez de yine
tehlikesiz,
derin ve kayalıksız,
limanların en iyisi!

(*) **NEP:** Rusçada Yeni Ekonomi Politikası kelimelerinin baş harfleri. SSCB'de, 1921'den sonra uygulanan bu politikanın amacı, I. Dünya Savaşı ve İçsavaş sırasında iflas eden ulusal ekonomiyi düzeltmek ve geliştirmekti. NEP. bazı özel girişim çalışmalarına serbestlik tanıyordu.

Uzaktan
hayal meyal
seçiliyor palamar yerleri:
rıhtımdaki
kooperatif
iskeleleri.
Böylelikle,
yavaşça
barışçı kalkınma
tersanesine
çekildi
devasa
Sovyetler ülkesi.

Keresteymiş,
demirmiş,
Lenin kendi eliyle
taşıyor,
yamamaya
delinen yerleri.
Saç levhalar gibi
ölçüp biçiyor,
belirtiyor
işaretiyle,
mağaza,
Birlik ve
Kooperatifleri.

Sonra,
yine alıyor Lenin,
kaptan köprüsündeki yerini,
yakıyor
baş, arka
ve bordalarda
tüm seyir fenerlerini.

Artık,
korunarak fırtınadan
ve beklenmedik saldırılardan,
günlük işlerle
görevlendiriyor
emek savaşının neferlerini.
İlk başta,
tornistan ettik.
Temkinli davrandık güya...
Hoşnutsuzlar mı var?
-Atın küpeşteden aşağı!
Gemiye yol verildi,
açılıyoruz deryaya.
"R. K. P.-
güverteye toplayın
mürettebatı!"
Komün
yüzyıllarca yaşayacak.
On yıl da ne ki?
İleri, ileri!
Geride bırakalım
şu NEP çalkantısını.
Yüz kez yavaş ilerledik,
yüz kez yavaş
yapılandık tut ki,
bin kat
uzun ömürlü kurarız
yapımızın
temelini, çatısını.
Küçük burjuva
"özel girişim"
ölü denizi hâlâ,
arkamızda
kıpır kıpır
kıpırdanıyor,

ilerleyişimizin
temposunu
yakalayacak
aklı sıra.
Ama,
dünya çapında
fırtına habercisi
bulutlar toplanıyor,
şimdiden,
etrafı aydınlatan
şimşekler çakıyor
ara ara.
Zayıf düştü
eski düşman,
seyreldi safları,
ardından
yenisi
çıkıp gelmesin mi bir de...
Bekle hele-
kıpkızıl ışıklarla tutuşacak
sema.
Neyse,
bırakalım
bu lafları...
Bunları yazmak
iyidir de
yapmak
daha yararlıdır.
Değil mi ama?

Bugün,
öğle paydosunda,
yemeğimizi yesek,
suyumuzu içsek,

sonra,
emekçilerin fabrikasına,
torna
tezgahına dönsek,
biliriz her an:
proletarya
yendi
ve bu zaferin
mimarı
Lenin'di.

Komintern'den
orak çekice kadar yayıldı,
övünçle
ışıldayan
çil çil kapiklerin parıltısı.
Başarılarımız,
kazanımlarımız
ikiyle üçle çarpıldı,
altın
harflerle
yazıldı,
Lenin destanının
her sayfası.
Devrimler
halkın işidir;
bireylere,
fazla ağır gelir.
Ama,
zekasının
kaldıracıyla,
iradesinin çeliğiyle,
Lenin,
kendi eşitleri arasından
bile sivrilir.

Ayağa kalkıyor
ülkeler şimdi,
birbiri ardından.
Lenin'in
öngördüğü
her şey gerçekleşiyor.
Kara,
beyaz,
sarı,
her ırktan,
insanlar
Komintern bayrağı
altında birleşiyor.
Hâlâ
dünya üzerinde,
emperyalist
egemenliğin aracı,
baş belası
burjuvalar,
irili ufaklı
patronlar,
bugün,
efendice çıkarır
silindir şapkayı
yada tacı,
İlyiç'in
Sovyetler Cumhuriyeti'ni
saygıyla selamlar.
Zenginin
hilesinden
hurdasından da
korkumuz kalmadı hiç,

tam gaz gidiyor
emek motorumuz,
dumana katıyor tozu.
Derken-
birden
kafamıza iniyor
kara haberin balyozu:
Ağır hasta imiş
İlyiç!

* * *

Sergilense
müzede
ağlayan bir Bolşevik,
bina gece gündüz
meraklılarla
dolup taşardı.
Öyle ya,
söyleyeyim şunu
hakça:
böyle birşey
ne bundan sonra olacak
ne de daha önce vardı.
Beş köşeli
yıldızlarla mı
dağlamadı bizi
Polonyalı voyvodalar,
Mamontov(*)
çeteleri mi
gömmedi bizi toprağa
gırtlağımıza kadar,

(*) **K. K. Mamontov** (1869-1919): Çarlık yanlısı bir generaldi. İçsavaş sırasında Sovyet iktidarına karşı silahlı mücadelede Bolşeviklere karşı savaşanların lideriydi. Silahsız ve savunmasız sivil halka karşı giriştiği acımasız baskı eylemlerinden dolayı kötü bir ün kazanmıştı.

lokomotif
ocaklarına mı atmadı bizi
diri diri
Japon çapulcular,
erimiş kurşun mu
doldurmadılar,
boğazımıza kadar.

"Vazgeçin!"
diye haykırıyordu düşmanlar,
fakat
yanık ağızlardan
yalnızca iki kelime aldılar:
"Yaşasın komünizm!"
Hepsi bu kadar.

Sıra sıra
saf tutarak,
misli görülmemiş kudretiyle,
bu demir,
bu çelik güç,
daha bitmeden bileşime verilen ara,
doldurdu beş katlı
Sovyet Kongre binasını
tüm azametiyle,
1924 yılının
22 Ocağında.

Oturup
konuşuluyor,
gülüşülüyor,
işgüzar
geyimlerle
işler görüşülüyor.

Başlama zamanı geldi!
Neden gecikiyorlar?
Yönetim kurulu da
tam değil.
Ne oldu?
Ne var?
Başkanlık divanı
üyelerinin
özleri kıpkırmızı,
tiyatro localarının
kadifeleri gibi.
Yüzleri bembeyaz.
Kalinin'e(*) ne oluyor?
Sanki dizleri tutmaz.
Felaket mi? Hadi canım!
Yoksa?
Hayır, olamaz! Olamaz!
Kapkara
bir kuzgun gibi
tepemize çullandı
tavan;
Öne düştü başlar,
üstümüze
üstümüze
yürüdü duvarlar.
Birdenbire,
ölü gözü gibi
sönükleşip karardı,

(*) **M. I. Kalinin** (1875-1946): Sovyetler Birliği Komünist Partisi ve Sovyet devletinin önde gelen bir siması. 11. Tüm Rusya Kongresinin Lenin'in ölümünün açıklandığı bileşimini yönetmiştir.

solgun solgun
yanan
salon avizelerindeki
lambalar.
Sessizlik
kesti sesini
boş yere çalan
Kongre zilinin.
Zayıf anını yendi,
güçlükle ayağa kalktı
Kalinin.
Gel de yut bıyıklarından,
kırışıklarından
akan gözyaşlarını,
sırrını
ele verdi,
ucunda parlayarak,
ıslatarak
sivri sakalını.
Düşünceleri
karışık,
hali bitik,
şakaklarında
güm güm atıyor
damarlar,
başı
duyduğu derin ıstırapla
önüne eğik:

"Dün
akşam 6.50'de
Lenin Yoldaş'ı kaybettik."

* * *

O yıl,
çağların görmediği
olaylar gördü ki dayanmaz yürek,
o günün acı öyküsü,
kalpleri sızlatacak sonsuza dek.
Acılar
inletti demiri bile,
gözyaşları
nehirler gibi taştı,
sıra sıra
Bolşevikler,
hıçkıra hıçkıra
ağlaştı.

Bu ne yas!
Bizleri de
yerlere serdi
boylu boyunca.
Anlayalım arkadaşlar,
nasıl olmuş,
nerede, ne zaman?
Niçin sakladılar
bizden?
Bütün bunlar
neyin nesi?
Cenaze arabası da
göründü cadde başından,
aman!
Sokaklar sanki
ağlayan Bolşoy Tiyatro
sahnesi.

Kaplumbağa hızıyla
gelir
sevinçli haber,

lakin
kara haberin çabuktur
ayağı.
Güneş ışımıyor,
buzlar donuk donuk
parıldamıyor.

Gazetelerin
soğuk duşu,
kömür karası karlarla
örttü toprağı.

Vidalarına
eğilmiş
çalışan işçiye,
saldırdı
acı haber,
beyninden vurdu.
Islandı
tezgahı,
sanki aletlerinin üstüne
döküldü
gözyaşlarından
bir bardak dolusu.

Ölümlerden
kıl payı kurtulmuş,
eza cefa çekmiş
türlü türlü,
sağduyulu,
akıllı uslu,
görmüş geçirmiş köylü,
çeviriyor başını
kadınından ha bire.

Yine de
görüyor kadın-
gözyaşı bulaşmış yüzündeki kire.

Taş yürekliler,
duygusuzlar da vardı,
onların bile
ağzını bıçak açmıyordu,
benizleri sarardı,
çocuklar şimdi
çok ciddi birer
ihtiyardılar,
ak sakallılarsa
çocuklar gibi
hüngür hüngür ağladılar.

Tüm yeryüzünde,
uyku kaçıran
kaygılarla uğuldar rüzgar,
asi dünya
düşünür,
düşünür,
kesilmez düşüncenin ardı arkası.
Nasıl olur da
Moskova'da,
buz gibi bir odada,
tabutta yatar
şimdi
devrimin
hem oğlu,
hem de babası!
Her şeyin sonu,
sonu,
sonu...
Boşuna tüm
kandırmacalar!

Cam kapak
ve altında-
Lenin yatar.
Paveletski İstasyonu'ndan
cenazesi
alınır
ve asilzadelerin elinden
kurtardığı kentte,
eller üstünde
taşınır.

O kadar çok sızlıyor ki
kalplerdeki ezikler,
ağırlaşan yaralara
benziyor sokaklar.
Burada, her kaldırım taşı
Lenin'i yakından tanır,
ilk Ekim saldırısı
koşuşmasının izlerini saklardı.

Burada, sancaklara
işli her düşünceyi,
o ortaya koyar,
kelimelere dökerdi.
Burada, her kale.
söylevlerini alkışlar,
sadık ve yenilmez,
onun ardından giderdi.

Burada,
Lenin'i tanır
emek ordusunun her eri.
Ladin dalı gibi
toplardı
geçtiği yerlerde
tüm yürekleri.

Yönetti.
zafer kehanetleriyle
çelikleştirdi
ve gördü-
iktidarı alırken
proleterleri.

Burada, her köylü
en sevdiğinden
daha aziz sayar
Lenin adını.
Çünkü
Lenin sayesinde
kendi malı olmuş toprak,
ki bu rüya uğruna
isyanlarda
kurban vermiş ecdadını.

Kızıl Meydan'da
mezarlar,
mezarlarda yatan
Komünarlar,
sanki yavaşça fısıldarlar:
"Anacığımız!
Göz bebeğimiz!
Sen yaşa yeter ki,
korkumuz mu var?
Uğruna
on kez daha
ölürüz biz."

Bir büyücü
çıksa da,
sihirli bir kelimeyle,
siz ölün,
o dirilsin dese
mucizeyle,

sokaklar
dolar taşar,
insanlar sel gibi akar
ve ölüme atılırdı,
sessiz bir neşeyle.

Ama mucize
yok ki.
Yalnız Lenin.
Lenin,
tabutu
ve herkesin
çökük omuzu.
O insanca yaşadı-
insandı,
benzeriydi hepimizin.
Öyleyse,
taşı onu-
çek acısını
sineye, ey insanoğlu!

Matem marşları
ve hıçkırıkların
omuzlarında,
cenaze alayının taşıdığı
bu şafak kızılı tabut
kadar değerli,
paha biçilmez bir yük,
taşınmadı
bugüne dek asla
halk okyanuslarında.

Aklının
ve gücünün mirasçısı
kahramanlardan
oluşan,

Şeref Kıt'ası
yeni kurulmuştu ki
henüz,
Sovyetler Sarayına uzanan
Tverskaya-Dimitrovka yolunda,
sabırsız
kalabalıklar
çoktan kaldırımlara dizilmişti
dümdüz.

1917'de,
insan açlıktan
ölür de.
"yarın yerim" der,
dünyada girmezdi
ekmek kuyruğuna.
Fakat yas getirdi
bu acı,
korkunç,
donan kuyruğa,
çocuk,
ihtiyar
hasta ve sakatları bile,
uğurlamak
üzere
Lenin'i son yolculuğuna.

Saflara dizilen
köylerle kentler,
sanki
yürekten yaralı
çocuklarla büyükler.
Lenin'in
tüm varlığının canlısı,
resmi geçitte,
emek dünyası.

Evlerin
sivri çatılarından
eğilen,
buzlu dalların
aralarından
süzülen,
ve uysallaşana-dek-dövülen
bir Çinli
kadar sarı,
sönen umutlarına yanıyor,
güneş ışıkları.

Karıştı
tarihler,
şaşırdı
saatler,
gündüzlerin
omzuna yaslanmış
geceler ağlıyor,
sanma
gece vakti
yıldız ışıklı gökler,
Amerika
Birleşik Devletleri'nde
zenciler ağlıyor.

Dehşetli soğuk!
Soğuktan
kavruluyor tabanlar,
günlerce,
gece gündüz,
sokakta beklerken kalabalıklar,
el çırpıp
ısınmak
kimsenin aklından bile geçmiyor.

Çıt yok...
Halk önderine
saygı gösteriyor.

Sevgiyle çelikleşen
iradeyi mi sınıyor
soğuk insanlarda?
Yakaladığını
bırakmıyor,
eziyet çektiriyor,
kaskatı donduruyor.
Yığınlarda
bu ısrar,
bu saygılı
sabır var da,
onda niye olmasın?
O da
sütunlar arasına
sokuluyor.

Büyüyor,
yükseliyor basamaklar,
her biri kör kayalık,
ne ses,
ne soluk,
ne de iç çekiş,
mezar gibi ortalık.
Nasıl geçilir,
insan ayağını
atmaktan korkar,
öylesine
kasvetli ve karanlık,
o dört basamaklık
uçurumlar.

O uçurum
para pul mantığından,
Haşmetmeap
Altın'a
kölelik çağından,
o uçurum
ve kenarı-
tabut ve Lenin
ve ötesinde-
Komün,
kıpkızıl,
şan ve onurun şafağından.

Bir şey göremezsin,
belki yalnız
Lenin'in alnını,
ve Nadejda Konstantinovna'yı,(*)
bir sis perdesi
ardından...
Kupkuru,
yeis dolu gözler,
insanı
daha çok
sarsar,
gözyaşlarından.

Ağır ağır
dalgalanan
ipeği bayrağın,
eğiliyor Lenin'in önünde,
son kez
derin saygısıyla:

(*) **N. K. Krupskaya** (1886-1938): Lenin'in eşi. Devrimci hareketc katılmıştı. Komünist Parti ve Sovyet devlet yönetiminin önde gelen simalarındandı.

"Elveda yoldaş,
onurlu yaşamını
bitirdin,
bizleri
bırakıp gittin
kaybının acısıyla...
Ne korkunç!
Yumsan gözünü,
gözleri bağlı
acının
sonsuza gerilmiş
telinde yürür gibisin.
Yüz yüze
gelmişsin de
sanki bir an,
inanmaya değer
tek gerçeği
düşünür gibisin.

* * *

Mutluyum!
Ağırlığını yitirmiş sanki
vücudum,
çalınan marşın
notaları ortalığı çınlattı,
o bir dakikanın
parlak ışığı,
yıllarca
içimi
öylece aydınlattı.

Mutluyum!
Ben de bir parçasıyım
bu birliğin,
göz yaşlarımız bile
kitle içinde paylaşılır.

Daha katıksızı,
daha güçlüsü
olamaz beraberliğin,
bu en şanlı
duygu ortaklığının
adı Sınıftır.
Bayraklar
bir biri ardına,
bir kez daha eğildi.

Bayraklar
yarınki savaşlarda
yine dalgalanacak.
"Ah anacığım,
kim derdi ki
halk
o kartal gözlerini.
eliyle kapatacak."

Yıkılmamak için
omuz omuza herkes.
Bayraklar da karardı.
Yalnız kıpkırmızı,
gözlerde parlayan
kanlı yaşlar.
Lenin'le
vedalaşmak için
son kez,
Anıtkabirde
adımlar
yavaşlar.

Tören
sürüp gidiyor,
birbirini izliyor
konuşmalar.

Konuşmak iyi de,
asıl feci olanı,
yalnızca bir dakika var-
nasıl
ayak uyduralım
saniyelerin koşusuna?
Tek
bir doyulmaz
bakışla,
nasıl sarılalım ona?

Sıradakiler
korkuyla,
büyüyen bir dehşetle,
saatin
karla örtülü
siyah kadranına
bakıyor.
Dönüyor
delicesine akreple yelkovan
ve sonunda
haşmetle,
Spaskaya'daki saat,(*)
çeyrek saatin daha
bittiğini duyuruyor.

Dur insanoğlu!
İşit de nutkun tutulsun!
Felaket var
bu kara haberde!
Soluklar kesilsin!
Hayat bitsin!
Hareket dursun!

(*) **Spaskaya:** Kremlin'de saat kulesi.

Sen, çekicin havada,
kal olduğun yerde.
Yatsın aşağı dünya
ve hiç kıpırtısız,
donsun!

Savaşçıların
en büyüğünün
sonu bu.
Sessizlik.
Top atılıyor.
Belki bin pare
daha
akabinde,
fakat sesleri,
tıngırdayan metelik
sanki
bir çulsuzun
cebinde.

Sızlayan
gözlerimi
güç bela açıyorum,
duruyorum,
yarı-donmuş,
kesik soluk.
Sancakların
ışıltısında
yeni seçiyorum:
Kararıyor
yerküre,
ölüm kadar donuk.

Ve üstünde-
bu tabut,
çevrili
tüm insanlığın yasıyla,

ve bizlerle,
insanlığı
temsil edenlerle,
gelenlerle
son kez saygılar sunmaya,
bir eylem
ve
isyan fırtınasıyla
yönlendirilenlerle,
o gün
temeli atılan eseri,
inşa etmeye ve
tamamlamaya.

* * *

Yerlere kadar
eğilen
bayrakların
kızıl kuşağı ardından
Muralov'un sesi:(*)
"Haz'rool!
Sola dön, ileri maarş!
Sol!
Sol!"
Aslında,
böyle sert bir komuta
da
yok gerek.
Soluklarımız
daha rahat,
daha düzgün,
daha seyrek,

(*) **N. İ. Muralov** (1886-1938): Sovyet Parti ve Hükümet emekçisi. 1924'te Moskova Askeri Bölgesi komutanıydı.

kurşun gibi
vücutlarımızı
silkip sürükledik,
ağır adımlarımızla
meydanı
titreterek.

Sancakların
her biri
başımızın
üstünde,
sağlam ve güvenilir
ellerde,
yine dalgalanıyor.
Yürüyen
saflarımızdan
yine aynı enerjiyle,
tek bir düşünce,
tüm dünyaya
dalga dalga yayılıyor.

Ortak bir kaygıdan
doğan
bu tek halkası
tüm düşünceler
zincirinin,
yansıyor
orduda,
tezgahta,
pullukta.
Ne olacak
Cumhuriyetimiz?
Aramızda yok Lenin.
Yerini
kim tutacak?
Hem nasıl?
Kim bu başkası?

"Yeter artık
uyku çektiğimiz,
kalmadı diye
tahtakurumuz!
Sekreter yoldaş,
işte başvurumuz:
Yaz
fabrikanın tümünü birden,
bucak merkezinin
üye listesine,
güçlensin
Parti kuruluşumuz."

Burjuva
soğuk terler döküyor,
gözlerini
fal taşı gibi
açıp baktıkça
diş gıcırdatıyor,
sapsarı rengi.
400.000.
Tezgahtan çıkar çıkmaz
hemen gönderiliyor,
Parti
tarafından
Lenin'e
yeni katılanlar çelengi.
"Sekreter yoldaş,
nerede kaldın?
Kalemin nerde?
Acele et!
Yerine biz geçeceğiz,
anladın mı?
Lakırdını boşa harcama.

Bana
ihtiyar diyorsan,
al, torunumu kaydet,
Komünist Gençlik Örgütü'nden,
ne yavru kuş ama!"

* * *

Hey!
Amiral filosu!
Donanma vira demir!
Haydi,
siz de görev başına,
denizaltı köstebekleri!

"Yedi deniz üstünde,
okyanuslar üstünde...
şarkıda böyle denir,
yol alır denizciler,
şenlenir yürekleri!"

Beri gel ey Güneş!
Tanık ol!
Yumuşat yaslı çehreni!
Çocuklar alacak,
büyüklerin yerini.
Bak,
büyüklerle
bir hizada yürüyor,

sert adımlar
ata ata.
Kalk borusu ötüyor:
Tra-ta-ta-ta-aa-aa!

"Bir-İki-Üçler,
Biz piyonerler,
Faşistlerden korkmayız,
Gelsinler de görsünler!"

Avrupa,
yaşlı itler gibi
hırladıysa da
boş yere,
uyardık onu:
"Geri bas!
Ayağını denk al!" diye.
Halkımız
karşı koydu
müthiş bir gürültüyle.
Böylece,
Lenin'in ölümü
bile
dönüştü
en büyük bir
komünist örgütleyiciye!

Dünyayı kaplayan
fabrika bacaları
ormanının
üzerinde
dev bir bayrak olan
Kızıl Meydan'ın
gönderinde
milyonlarca el
sımsıkı kenetlendi,
ağır ağır
dalgalana
dalgalana
göklere yükseldi.

İşte bu bayraktan,
bu bayrağın
her kıvrımından
her zamankinden
canlı,
Lenin bize
seslenir her zaman:
"Emekçiler,
son saldırı için
hazır olun!
Köleler,
başınızı dik tutun,
belinizi doğrultun!

Proleterler
ordusu,
işte dimdik ayaktasın!
Tez gelen
zaferiyle
Devrimimiz bin yaşasın!
Tarihin kaydettiği
savaşlar on bini aştı,
fakat
bu en büyük
ve en haklı
savaştı!"

1924

LENİN DESTANI

v. mayakovski

"Onu yakından tanıyanlar, halkın içindeki çalışmalarını görenler yada eserlerini okuyanlar için Mayakovski, yaşamın ta kendisiydi...
'Yaşam' sözcüğünü onun şaşırtıcı, derinden gelen, gür sesiyle özdeşleştirmek, benim için kolay. Mayakovski'nin şiirlerini okurkenki ritmi, söyleşilerdeki konuşmasıysa sakin ve ölçülüydü, ama yine de hayat dolu ve güçlüydü. Evet, o, bitmez tükenmez bir hayat ve güç kaynağıydı; kendini kontrolü tamdı ve iradesi sarsılmaz güçteydi. Bununla da kendisi, yaşamın en ileri derecede ve en uç noktada gerçekleşmesiydi.
Mayakovski'nin herhangi bir kitabını açtığımda, her sayfada hayat sanki yüzüme doğru fışkırır, karşı konulmaz bir sel gibi üstümden akar gider; karanlıkların alçaklığına karşı acımasız, parlak bir ışık, bir projektörün araştırıcı huzmesi gibi gözlerimi kamaştırır."

Anatoli Lunaçarski

"Mayakovski, Vatan, Parti ve İnsanlıktan sözederken, en şefkat dolu kelimeleri, yüreğinin artezyen kuyusundan yükselen kelimeleri, gerçek sevgi sözcüklerini seçerek yüksek sesle ve apaçık konuşmuştur."

Louis Aragon

"Şafakları ve günbatımlarını sınıflandıran eskimiş şiirsel sistemlerin ortasında, Maykovski'nin sesi bir yapı ustası balyozunun parçalayıcı gücüyle haykırır. Şair, halkının kolektif yaşamında, yeni ezgilerin kaynağını bulur. Bugüne dek, bu ünlü şairin insan sevgisi dolu seslenişleri ve parlaklığı, çağımızda, şiirsel alanda kendine özgü ve eşi bulunmaz bir örnek olarak kalmıştır."

Pablo Neruda

ISBN 975-7350-74-3